

EVROPSKÁ
KOMISE

Ve Štrasburku dne 11.6.2013
COM(2013) 404 final

2013/0185 (COD)

Návrh

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY

**o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva
v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie v oblasti
hospodářské soutěže**

(Text s významem pro EHP)

{SWD(2013) 203 final}

{SWD(2013) 204 final}

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

1. SOUVISLOSTI NÁVRHU

1.1. Obecné souvislosti

Nařízení č. 1/2003¹ uvádí v účinnost pravidla EU zakazující protisoutěžní dohody (včetně kartelů) a zneužívání dominantního postavení (dále jen „pravidla hospodářské soutěže EU“), která jsou stanovena v člancích 101 a 102 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „Smlouva“), a to tím, že stanoví podmínky, za nichž Komise, vnitrostátní orgány pro hospodářskou soutěž a vnitrostátní soudy uplatňují tato ustanovení v jednotlivých případech.

Nařízení č. 1/2003 uděluje Komisi a vnitrostátním orgánům pro hospodářskou soutěž pravomoc používat články 101 a 102 Smlouvy². Komise může uložit podnikům, které porušily tato ustanovení, pokuty³. Pravomoci vnitrostátních orgánů pro hospodářskou soutěž jsou stanoveny v článku 5 nařízení č. 1/2003. Na uplatňování pravidel hospodářské soutěže EU ze strany Komise a vnitrostátních orgánů pro hospodářskou soutěž se společně odkazuje jako na veřejnoprávní prosazování pravidel hospodářské soutěže EU.

Kromě tohoto veřejnoprávního prosazování přímý účinek článků 101 a 102 Smlouvy znamená, že tato ustanovení zakládají práva a povinnosti jednotlivců, jež mohou prosazovat vnitrostátní soudy členských států⁴. Na toto se odkazuje jako na soukromoprávní prosazování pravidel hospodářské soutěže EU.

Žaloby o náhradu škody způsobené porušením článků 101 nebo 102 Smlouvy představují důležitou oblast soukromoprávního prosazování právních předpisů EU v oblasti hospodářské soutěže. Z přímého účinku zákazů stanovených v člancích 101 a 102 Smlouvy vyplývá, že každý jednatel může požadovat náhradu za způsobenou škodu, existuje-li mezi touto škodou a porušením pravidel hospodářské soutěže EU příčinná souvislost⁵. Poškozené strany musí mít možnost požadovat náhradu nejen za skutečně vzniklou škodu (*damnum emergens*), nýbrž rovněž za ušlý zisk (*lucrum cessans*) a úroky⁶. Odškodnění za škodu způsobenou porušením pravidel hospodářské soutěže nemůže být dosaženo prostřednictvím veřejnoprávního prosazování. Přiznání náhrady škody nespadá do pravomoci Komise a vnitrostátních orgánů pro hospodářskou soutěž, nýbrž do oblasti působnosti vnitrostátních soudů a občanskoprávních předpisů a řízení.

Dodržování pravidel hospodářské soutěže EU je tudíž zajištěno důsledným veřejnoprávním prosazováním těchto pravidel ze strany Komise a vnitrostátních orgánů pro hospodářskou soutěž ve spojení se soukromoprávním prosazováním vnitrostátními soudy.

¹ Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy, Úř. věst. L 1, 4.1.2003, s. 1. S účinkem ode dne 1. prosince 2009 se články 81 a 82 Smlouvy o ES stávají články 101 resp. 102 Smlouvy o fungování Evropské unie. Jejich podstata se nezměnila.

² Článek 4 resp. článek 5 nařízení č. 1/2003.

³ Článek 23 nařízení č. 1/2003.

⁴ Článek 6 nařízení č. 1/2003; viz rovněž rozsudek ve věci BRT v. SABAM, 127/73, Recueil 1974, s. 51, bod 16; rozsudek ve věci Guérin Automobiles v. Komise, C-282/95 P, Recueil 1997, s. I-1503, bod 39.

⁵ Viz rozsudek ve věci Courage a Crehan, C-453/99, Recueil 2001, s. I-6297; rozsudek ve spojených věcech Manfredi, C-295/04 až C-298/04, Sb. rozh. 2006, s. I-6619; rozsudek ve věci Pfeiderer AG v. Bundeskartellamt, C-360/09, Sb. rozh. 2011, s. I-5161 a rozsudek ve věci Evropské společenství v. Otis NV a další, C-199/11, Sb. rozh. 2012, s. I-0000.

⁶ Manfredi, viz pozn. pod čarou č. 5, bod 95.

1.2. Odůvodnění a cíle návrhu

Tento návrh má zajistit účinné prosazování pravidel hospodářské soutěže EU, a to

- i) optimalizací vzájemného vztahu mezi veřejnoprávním a soukromoprávním prosazováním právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže a
- ii) zajištěním toho, aby mohly osoby, které byly poškozeny porušením pravidel hospodářské soutěže EU, získat plnou náhradu za škodu, která jim byla způsobena.

Optimalizace vzájemného vztahu mezi veřejnoprávním a soukromoprávním prosazováním právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže

Celkové prosazování pravidel hospodářské soutěže EU je nejlépe zaručeno vzájemně se doplňujícím veřejnoprávním a soukromoprávním prosazováním. Stávající právní rámec neupravuje náležitě vzájemný vztah mezi oběma prvky prosazování právních předpisů EU v oblasti hospodářské soutěže.

Podnik, který zvažuje spolupráci s orgánem pro hospodářskou soutěž na základě jeho programu shovívavosti (kdy podnik přizná svou účast v kartelu oplátkou za ochranu před pokutou nebo snížení pokuty), nemůže v době této spolupráce vědět, zda budou mít osoby, jež byly poškozeny porušením právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže, přístup k informacím, které dobrovolně poskytl orgánu pro hospodářskou soutěž. Ve svém rozsudku ve věci *Pfleiderer* z roku 2011 Evropský soudní dvůr (dále jen „Soudní dvůr“)⁷ konstatoval, že při neexistenci právních předpisů EU je na vnitrostátním soudu, aby na základě vnitrostátního práva v každém jednotlivém případě rozhodl, zda je možné dokumenty zpřístupnit, včetně dokumentů týkajících se řízení o shovívavosti. Při tomto rozhodování by měl vnitrostátní soud uvážit jak zájem týkající se ochrany účinného veřejnoprávního prosazování pravidel hospodářské soutěže EU, tak i zájem spočívající v zajištění toho, že lze účinně uplatnit právo na náhradu škody v plné výši. To by mohlo vést k rozdílu mezi jednotlivými členskými státy, a dokonce v rámci členských států, pokud jde o zpřístupňování důkazů obsažených ve spisech orgánů pro hospodářskou soutěž. Výsledná nejistota ohledně možného zpřístupnění informací týkajících se řízení o shovívavosti mimoto pravděpodobně ovlivní rozhodnutí podniku, zda bude s orgány pro hospodářskou soutěž spolupracovat na základě jejich programu shovívavosti, či nikoli. V případě neexistence právně závazného opatření na úrovni EU by tudíž mohla být účinnost programů shovívavosti (které představují velmi důležitý nástroj při veřejnoprávním prosazování pravidel hospodářské soutěže EU) vážně narušena tím, že v řízeních o náhradě škody u vnitrostátních soudů mohou být zpřístupněny určité dokumenty.

Nutnost upravit vzájemný vztah mezi veřejnoprávním a soukromoprávním prosazováním byla potvrzena v odpovědích zúčastněných stran na veřejné konzultace k bílé knize o žalobách o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES z roku 2008 (dále jen „bílá kniha“)⁸ a na veřejné konzultace v roce 2011 týkající se soudržného evropského přístupu ke kolektivnímu odškodnění⁹. Rovněž v usnesení vedoucích pracovníků evropských orgánů pro hospodářskou soutěž z května 2012 byl zdůrazněn význam ochrany materiálů týkajících se žádosti o shovívavost v občanskoprávních řízeních o náhradě škody¹⁰. Evropský parlament

⁷ Rozsudek ve věci *Pfleiderer AG v. Bundeskartellamt*, C-360/09, Sb. rozh. 2011, s. I-5161.

⁸ KOM(2008) 165 v konečném znění; viz rovněž pracovní dokument útvarů Komise připojený k bílé knize, SEK(2008) 404.

⁹ Veřejné konzultace „Směrem k soudržnému evropskému přístupu ke kolektivnímu odškodnění“ viz http://ec.europa.eu/competition/consultations/2011_collective_redress/index_en.html

¹⁰ Usnesení ze zasedání vedoucích pracovníků evropských orgánů pro hospodářskou soutěž ze dne 23. května 2012, Ochrana materiálů týkajících se žádosti o shovívavost v občanskoprávních řízeních

opakovaně zdůrazňoval, že je nezbytné veřejnoprávní prosazování v oblasti hospodářské soutěže, a vyzval Komisi, aby zajistila, že soukromoprávní prosazování neohrožuje účinnost programů shovívavosti ani řízení o narovnání¹¹.

Prvním hlavním cílem tohoto návrhu je proto optimalizace vzájemného vztahu mezi veřejnoprávním a soukromoprávním prosazováním pravidel hospodářské soutěže EU s cílem zajistit, aby mohla Komise a vnitrostátní orgány pro hospodářskou soutěž zachovat politiku důsledného veřejnoprávního prosazování, přičemž mohou zároveň osoby, které byly poškozeny porušením právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže, získat náhradu za způsobenou škodu.

Zajištění účinného uplatňování práva poškozených osob na náhradu škody v plné výši

Druhým hlavním cílem je zajistit, aby mohly osoby, které byly poškozeny porušením pravidel hospodářské soutěže EU, získat účinnou náhradu za způsobenou škodu.

Ačkoli je právo na náhradu škody v plné výši zaručeno samotnou Smlouvou a je součástí *acquis communautaire*, uplatňování tohoto práva v praxi je často obtížné či téměř nemožné kvůli platným pravidlům a postupům. I přes určité známky zlepšení v několika málo členských státech v poslední době nezíská dosud většina osob, které byly poškozeny porušením pravidel hospodářské soutěže EU, v praxi náhradu za způsobenou škodu.

Již v roce 2005 určila Komise ve své zelené knize o žalobách o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES¹² (dále jen „zelená kniha“) hlavní překážky účinnějšího systému žalob o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel. Ve velké většině členských států tyto překážky dosud přetrvávají. Tyto překážky souvisí se

- i) získáním důkazů potřebných k dokázání skutkové podstaty;
- ii) neexistencí účinných mechanismů kolektivního odškodnění, zejména pro spotřebitele a malé a střední podniky;
- iii) neexistencí jednoznačných pravidel týkajících se obhajoby založené na přenesení;
- iv) neexistencí jednoznačné důkazní síly rozhodnutí vnitrostátních orgánů pro hospodářskou soutěž;
- v) možností podat žalobu o náhradu škody poté, co orgán pro hospodářskou soutěž shledal, že došlo k protiprávnímu jednání, a
- vi) způsobem vyčíslení škody způsobené porušením antimonopolních pravidel.

Kromě těchto konkrétních věcných překážek účinné náhrady škody existují velké rozdíly, pokud jde o vnitrostátní právní předpisy upravující žaloby o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel, a že se tyto rozdíly v posledních letech dokonce zvětšily. Tyto rozdíly mohou u všech účastníků řízení o náhradě škody způsobené porušením antimonopolních pravidel vyvolat právní nejistotu, což vede k neúčinnému

o náhradě škody (*Protection of leniency material in the context of civil damages actions*), k dispozici na adrese: http://ec.europa.eu/competition/ecn/leniency_material_protection_en.pdf

¹¹ Viz usnesení Evropského parlamentu ze dne 2. února 2012 s názvem „Směrem k soudržnému evropskému přístupu ke kolektivnímu odškodnění“ (2011/2089(INI)): <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P7-TA-2012-21> a usnesení o výroční zprávě o politice hospodářské soutěže EU (2011/2094(INI)) <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P7-TA-2012-31>

¹² KOM(2005) 672 v konečném znění; viz rovněž pracovní dokument útvarů Komise připojený k zelené knize, SEK(2005) 1732.

soukromoprávnímu prosazování pravidel hospodářské soutěže, zejména v přeshraničních věcech.

V zájmu nápravy této situace je druhým hlavním cílem tohoto návrhu zajistit, aby měly osoby poškozené porušením pravidel hospodářské soutěže EU v celé Evropě přístup k účinným mechanismům pro získání plné náhrady za škodu, která jim byla způsobena. To povede k rovnějším podmínkám pro podniky na vnitřním trhu. Zvýší-li se pravděpodobnost, že osoby porušující články 101 nebo 102 Smlouvy musí nést náklady svého protiprávního jednání, nejenže to přesune náklady z osob poškozených protiprávním jednáním, nýbrž bude to představovat rovněž pobídku k lepšímu dodržování pravidel hospodářské soutěže EU.

K dosažení tohoto cíle předložila Komise ve své bílé knize z roku 2008 konkrétní politické návrhy. V následných veřejných konzultacích občanská společnost a orgány jako Evropský parlament¹³ a Evropský hospodářský a sociální výbor¹⁴ tato politická opatření velmi uvítaly a požadovaly zvláštní právní předpisy EU týkající se žalob o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel¹⁵.

1.3. Platné předpisy vztahující se na oblast návrhu

- Nařízení Rady č. 1/2003 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích [101] a [102] Smlouvy
 - Podle článku 2 spočívá důkazní břemeno, pokud jde o porušení čl. 101 odst. 1 nebo článku 102 Smlouvy, na té straně, která vznesla obvinění. Pokud chce žalovaný využít ustanovení čl. 101 odst. 3 Smlouvy, nese důkazní břemeno, že podmínky uvedeného odstavce jsou splněny. Tato pravidla se vztahují na veřejnoprávní prosazování i na žaloby o náhradu škody způsobené porušením článků 101 nebo 102 Smlouvy.
 - V čl. 15 odst. 1 je stanoveno, že v rámci řízení, v nichž se použijí články 101 nebo 102 Smlouvy, mohou vnitrostátní soudy požádat Komisi, aby jim zaslala informace, které má k dispozici. Výkladem a uplatňováním tohoto ustanovení v praxi se podrobně zabývá oznámení Komise o spolupráci mezi Komisí a soudy členských států EU při používání článků 101 a 102 Smlouvy¹⁶.
 - V čl. 16 odst. 1 je stanoveno, že pokud vnitrostátní soudy rozhodují o dohodách, rozhodnutích nebo jednáních podle článků 101 nebo 102 Smlouvy, které jsou již předmětem rozhodnutí Komise, nemohou rozhodnout v rozporu s rozhodnutím přijatým Komisí. Vnitrostátní soudy se musí rovněž vyvarovat rozhodnutí, která by byla v rozporu s rozhodnutím, které má Komise v úmyslu přijmout v řízení, jež zahájila. Za tímto účelem může vnitrostátní soud přezkoumat, zda je nezbytné, aby své řízení přerušil.
- Nařízení Rady č. 44/2001 obsahuje pravidla týkající se příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech¹⁷. Podle podmínek

¹³ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 26. března 2009 o bílé knize o žalobách o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES (2008/2154(INI)).

¹⁴ Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k bílé knize o žalobách o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES, Úř. věst. C 228, 22.9.2009, s. 40.

¹⁵ Viz usnesení Evropského parlamentu ze dne 2. února 2012 o výroční zprávě o politice hospodářské soutěže EU (2011/2094(INI)).

¹⁶ Úř. věst. C 101, 27.4.2004, s. 54.

¹⁷ Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, Úř. věst. L 12, 16.1.2001, s. 1. Toto nařízení bylo nedávno nahrazeno nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne

stanovených v tomto nařízení jsou soudy členských států příslušné pro projednávání žalob o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel a rozsudky v těchto věcech jsou uznávány a vykonávány v ostatních členských státech.

- Nařízení Rady č. 1206/2001 upravuje spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech, tudíž včetně řízení o náhradě škody způsobené porušením antimonopolních pravidel¹⁸.
- Ustanovení čl. 6 odst. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 864/2007 obsahuje pravidla týkající se práva rozhodného pro žaloby o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel¹⁹.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 861/2007²⁰ zavádí evropské řízení o drobných nárocích, které má zjednodušit a urychlit řešení přeshraničních soudních sporů týkajících se drobných nároků a snížit náklady.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES vyžaduje, aby členské státy umožnily ve všech občanských a obchodních věcech mediaci, tudíž včetně řízení o náhradě škody způsobené porušením antimonopolních pravidel²¹.
- V čl. 15 odst. 4 nařízení Komise č. 773/2004²² je stanoveno, že dokumenty, které byly nabyty na základě práva na přístup ke spisům Komise, smějí být použity pouze pro účely soudního nebo správního řízení, jehož předmětem je použití článků 101 a 102 Smlouvy. Podrobnější pravidla pro přístup ke spisům Komise a použití těchto dokumentů jsou stanovena v oznámení Komise o přístupu ke spisu²³.
- Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů (dále jen „oznámení o shovívavosti“)²⁴ obsahuje pravidla týkající se podmínek, za nichž mohou podniky s Komisí spolupracovat na základě jejího programu shovívavosti, aby získaly ochranu před pokutami nebo snížení pokuty v případě kartelu. V bodě 33 je stanoveno, že přístup k prohlášení podniků se poskytuje pouze adresátům sdělení o námitkách, a to za předpokladu, že se zaváží – společně s právními zástupci, kteří k prohlášení získají přístup jejich jménem –, že nebudou pořizovat žádné kopie informací, které tvoří obsah prohlášení podniku, a to mechanickými ani elektronickými prostředky, a že zajistí, aby informace získané z prohlášení podniku byly použity výhradně pro účely uvedené v oznámení o shovívavosti. Dalším stranám jako například stěžovatelům se přístup k prohlášením podniků neposkytne. Tato specifická ochrana prohlášení podniku není odůvodněná od okamžiku, kdy

12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, Úř. věst. L 351, 20.12.2012, s. 1, které vstoupí z větší části v platnost dne 10. ledna 2015.

¹⁸ Nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 ze dne 28. května 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech, Úř. věst. L 174, 27.6.2001, s. 1.

¹⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II), Úř. věst. L 199, 31.7.2007, s. 40.

²⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. července 2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích, Úř. věst. L 199, 31.7.2007, s. 1.

²¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediací v občanských a obchodních věcech, Úř. věst. L 136, 24.5.2008, s. 3.

²² Nařízení Komise (ES) č. 773/2004 ze dne 7. dubna 2004 o vedení řízení Komise podle článků 81 a 82 Smlouvy o ES, Úř. věst. L 123/18, 27.4.2004, s. 18.

²³ Oznámení Komise o pravidlech pro přístup do spisu Komise v případech podle článků 81 a 82 Smlouvy o ES, článků 53, 54 a 57 Dohody o EHP a nařízení Rady (ES) č. 139/2004, Úř. věst. C 325, 22.12.2005, s. 7.

²⁴ Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů, Úř. věst. C 298, 8.12.2006, s. 17.

žadatel odhalí jeho obsah třetím osobám. Oznámení Komise o postupu při narovnání s cílem přijmout rozhodnutí podle článků 7 a 23 nařízení Rady (ES) č. 1/2003 v případech kartelů (dále jen „oznámení o postupu při narovnání“)²⁵ stanoví rámec pro odměňování spolupráce s Komisí v rámci postupu při narovnání, který byl zahájen za účelem vydání rozhodnutí podle článku 101 Smlouvy v případech kartelů (postup při narovnání). V bodě 39 jsou obsažena pravidla týkající se zpřístupňování návrhů na narovnání vnitrostátním soudům.

1. VÝSLEDKY KONZULTACÍ SE ZÚČASTNĚNÝMI STRANAMI A POSOUZENÍ DOPADŮ

2.1. Konzultace se zúčastněnými stranami

Zelená kniha z roku 2005 i bílá kniha z roku 2008 vedly k široké diskusi zúčastněných stran a byl podán vysoký počet připomínek²⁶. Veřejné konzultace ukázaly širokou podporu obecného přístupu Komise k umožnění žalob o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel. Respondenti uvítali hlavní zásadu týkající se náhrady škody a z toho plynoucí rozhodnutí nenavrhnout opatření, jako jsou hromadné žaloby amerického typu, předložení rozsáhlých důkazů před soudním řízením nebo vícenásobná náhrada škody, která by sledovala v prvé řadě cíl spočívající v odrazování od protiprávního jednání. Obecně byly uznány překážky, které brání účinnému odškodnění osob poškozených porušením pravidel hospodářské soutěže. Byly však vysloveny různé názory, pokud jde o navrhovaná hmotněprávní opatření k odstranění problémů.

V roce 2011 uskutečnila Komise veřejné konzultace týkající se soudržného evropského přístupu ke kolektivnímu odškodnění²⁷. V návaznosti na reakce zúčastněných stran a stanovisko Evropského parlamentu²⁸ se Komise rozhodla pro horizontální přístup k této záležitosti místo zahrnutí zvláštních ustanovení o kolektivním odškodnění v oblasti hospodářské soutěže do stávajícího návrhu. Přijetí horizontálního přístupu umožňuje přijmout pro všechny oblasti politiky, v nichž často dochází ke škodě způsobené mnoha subjektům a v nichž je pro spotřebitele a malé a střední podniky obtížné získat náhradu škody, společná pravidla týkající se kolektivního odškodnění. Jako první krok na základě horizontálního přístupu přijala Komise sdělení s názvem „Směrem k evropskému rámci pro kolektivní odškodnění“²⁹ a doporučení Komise o společných zásadách mechanismů členských států pro kolektivní odškodnění v případě zdržovacích žalob a žalob o náhradu škody, které se týkají porušení práv vyplývajících z práva Unie³⁰.

²⁵ Úř. věst. C 167, 2.7.2008, s. 1–6.

²⁶ Písemné připomínky, které Komise obdržela během veřejných konzultací, jsou k dispozici na adrese: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/green_paper_comments.html (konzultace k zelené knize) a na adrese http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/white_paper_comments.html (konzultace k bílé knize).

²⁷ Viz pozn. pod čarou č. 9.

²⁸ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 2. února 2012 s názvem „Směrem k soudržnému evropskému přístupu ke kolektivnímu odškodnění“ (2011/2089(INI)): <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P7-TA-2012-21>

²⁹ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů, Směrem k evropskému horizontálnímu rámci pro kolektivní odškodnění, COM(2013) 401 final.

³⁰ Doporučení Komise o společných zásadách mechanismů členských států pro kolektivní odškodnění v případě zdržovacích žalob a žalob o náhradu škody, které se týkají porušení práv vyplývajících z práva Unie, C(2013) 3539 final.

V roce 2011 uskutečnila Komise veřejné konzultace k dokumentu s návrhy pokynů k určení výše škody u žalob o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel³¹. Tento dokument obsahuje poznatky o široké škále metod používaných k vyčíslení škody v řízení o náhradě škody a objasňuje přednosti a nedostatky těchto metod. Orgány a ostatní zúčastněné strany obecně uvítaly nápad vydat nezávazné pokyny k vyčíslení škody způsobené porušením antimonopolních pravidel³².

2.2. Sběr a využití výsledků odborných konzultací

Komise zadala externí studie při přípravě zelené knihy z roku 2005³³, bílé knihy z roku 2008³⁴ a dokumentu s návrhy pokynů k určení výše škody z roku 2011³⁵.

2.3. Posouzení dopadů

Navrhované směrnici předcházelo posouzení dopadů, které do značné míry vycházelo ze zjištění uvedených ve zprávě o posouzení dopadů připojené k bílé knize. Opatření, která byla v bílé knize vyloučena kvůli jejich pravděpodobné neúčinnosti či nadměrným nákladům, nebyla znovu zvažována.

Zpráva o posouzení dopadů³⁶ se zaměřila na čtyři možnosti následné iniciativy, která usiluje o optimalizaci vztahu mezi veřejnoprávním a soukromoprávním prosazováním pravidel hospodářské soutěže EU a o zajištění účinnějšího právního rámce pro žaloby o náhradu škody způsobené porušením právních předpisů EU v oblasti hospodářské soutěže v celé Evropě. Tyto možnosti sahaly od nepřijetí žádného opatření na úrovni EU, přes přístup založený na nevynutitelných předpisech po dvě možnosti týkající právně závazného opatření EU.

Upřednostňovaná možnost (na níž je založen tento návrh směrnice) se považuje za nákladově nejefektivnější způsob dosažení stanovených cílů. Tato možnost náležitě přihlíží k hlavním připomínkám obdrženým během veřejných konzultací v minulých osmi letech i k nejnovějšímu vývoji právních předpisů a judikatury na úrovni EU a na vnitrostátní úrovni.

3. PRÁVNÍ STRÁNKA NÁVRHU

3.1. Právní základ návrhu

Volba právního základu pro evropské opatření musí být založena na objektivních faktorech, které podléhají soudnímu přezkumu. K těmto faktorům patří cíl a obsah opatření. Tento návrh je založen na článku 103 i článku 114 Smlouvy, jelikož sleduje dva stejně důležité cíle, které jsou neoddelitelně spjaty, a to a) uvést v účinnost zásady stanovené v článcích 101 a 102 Smlouvy a b) zajistit rovnější podmínky pro podniky, které působí na vnitřním trhu, a usnadnit občanům a podnikům využívání práv, která jim přiznává vnitřní trh.

³¹ Veřejné konzultace k dokumentu s návrhy pokynů – Určení výše škody u žalob o náhradu škody při porušení čl. 101 nebo 102 Smlouvy, k dispozici na adrese:

http://ec.europa.eu/competition/consultations/2011_actions_damages/index_cs.html

³² Podání obdržená v rámci těchto veřejných konzultací jsou k dispozici na adrese: http://ec.europa.eu/competition/consultations/2011_actions_damages/index_en.html#contributions

³³ „Study on the conditions of claims for damages in case of infringement of EC competition rules“, k dispozici na adrese: <http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/study.html>

³⁴ „Making antitrust damages actions more effective in the EU: welfare impact and potential scenarios“, k dispozici na adrese:

http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/files_white_paper/impact_study.pdf

³⁵ „Quantifying antitrust damages – Towards non-binding guidance for courts“, k dispozici na adrese: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_study.pdf

³⁶ Pracovní dokument útvarů Komise, Shrnutí posouzení dopadů, Žaloby o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel EU, Štrasburk, dne 11. června 2013, SWD(2013) 203 final.

Ohledně prvního cíle Soudní dvůr objasnil, že plná účinnost pravidel hospodářské soutěže EU a zvláště užitečný účinek zákazů, které jsou v nich obsaženy, by byly zpochybněny, pokud by každá osoba nemohla požadovat náhradu škody, kterou jí způsobily smlouva nebo jednání, které mohou omezit nebo narušit hospodářskou soutěž. Soudní dvůr se domníval, že žaloby o náhradu škody posilují funkčnost pravidel hospodářské soutěže EU, a mohou tudíž významně přispět k zachování účinné hospodářské soutěže v EU³⁷. Ve snaze zlepšit podmínky, za nichž mohou poškozené strany požadovat náhradu škody, a optimalizovat vzájemný vztah mezi veřejnoprávním a soukromoprávním prosazováním článků 101 a 102 Smlouvy tento návrh jednoznačně uvádí v účinnost tato ustanovení. To znamená, že navrhovaná směrnice musí být založena na článku 103 Smlouvy.

Tento právní základ však sám o sobě nepostačuje, jelikož cíl i obsah navrhované směrnice tento právní základ přesahují. Cíl navrhované směrnice je širší než zajištění účinku článků 101 a 102 Smlouvy. Stávající rozdíly ve vnitrostátních předpisech upravujících žaloby o náhradu škody způsobené porušením pravidel hospodářské soutěže EU, včetně vzájemného vztahu těchto žalob a veřejnoprávního prosazování pravidel hospodářské soutěže, vytvořily na vnitřním trhu značně nerovné podmínky. Tyto významné rozdíly byly popsány již ve srovnávací studii z roku 2004³⁸ a v bílé knize z roku 2008 a k ní připojené zprávě o posouzení dopadů. Od té doby se tyto rozdíly zvětšily kvůli odlišnému vývoji právních předpisů a judikatury pouze v omezeném počtu členských států.

Jedním z příkladů rozdílů jsou odlišná vnitrostátní pravidla vztahující se na přístup k důkazům. S výjimkou několika málo členských států neexistence odpovídajících pravidel pro zpřístupňování dokumentů v řízeních u vnitrostátních soudů znamená, že osoby, které byly poškozeny porušením právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže a které požadují náhradu za způsobenou škodu, nemají účinný přístup k důkazům. Další příklady se týkají vnitrostátních pravidel upravujících přenesení (kde mají stávající rozdíly významné důsledky pro možnost přímých/nepřímých odběratelů požadovat účinnou náhradu škody a pro možnost žalovaného vyhnout se poskytnutí náhrady za způsobenou škodu), důkazní síly rozhodnutí vnitrostátních orgánů pro hospodářskou soutěž v následných řízeních o náhradě škody a vnitrostátních pravidel pro vyčíslení škody způsobené porušením antimonopolních pravidel (např. existence domněnky o vzniku škody).

Kvůli těmto významným rozdílům ve vnitrostátních právních předpisech považují žalobci pravidla použitelná v některých členských státech za mnohem vhodnější pro podání žaloby o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel v těchto členských státech než v jiných. Tyto rozdíly vedou k nerovnostem a nejistotě ohledně podmínek, za nichž mohou poškozené strany, občané i podniky, uplatnit právo na náhradu škody, které jim přiznává Smlouva, a ovlivňují nepříznivě účinnost tohoto práva. Pokud pravidla týkající se příslušnosti umožňují žalobci podat žalobu v jednom z těchto „vhodných“ členských států a pokud má žalobce potřebné zdroje a pobídky, aby tak učinil, je tudíž mnohem pravděpodobnější, že účinně uplatní své právo EU na náhradu škody, než v případě, že by tak učinit nemohl. Jelikož poškozené strany s nároky nižší hodnoty a/nebo s menšími zdroji si jako příslušný pro podání žaloby o náhradu škody obvykle volí členský stát, v němž jsou usazeny (přičemž jedním z důvodů je to, že zejména spotřebitelé a menší podniky si nemohou dovolit zvolení vhodnější příslušnosti), mohou být výsledkem rozdílů mezi vnitrostátními pravidly nerovné podmínky, pokud jde o žaloby o náhradu škody, což může narušit hospodářskou soutěž na trzích, na nichž tyto poškozené strany působí.

³⁷ Viz pozn. pod čarou č. 5.

³⁸ Viz pozn. pod čarou č. 33.

Tyto významné rozdíly obdobně znamenají, že podniky, které jsou usazeny a které působí v různých členských státech, jsou vystaveny značně rozdílným úrovním rizika, že ponесou odpovědnost za porušení právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže. Toto nerovné prosazování práva EU na náhradu škody může vést ke konkurenční výhodě podniků, které porušily články 101 nebo 102 Smlouvy, nemají však své ústředí či nepůsobí v těchto „vhodných“ členských státech. Nerovné prosazování naopak odrazuje od uplatnění práva usazování a volného pohybu zboží nebo služeb v členských státech, v nichž je právo na náhradu škody prosazováno účinněji. Rozdíly v režimech odpovědnosti mohou tudíž nepříznivě ovlivnit hospodářskou soutěž a vedou k riziku významného narušení řádného fungování vnitřního trhu.

K zajištění rovnějších podmínek pro podniky působící na vnitřním trhu a k zlepšení podmínek pro to, aby mohly poškozené strany uplatňovat svá práva, která jim přiznává vnitřní trh, je proto vhodné zvýšit právní jistotu a snížit rozdíly mezi jednotlivými členskými státy, pokud jde o vnitrostátní předpisy upravující žaloby o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel.

Snaha o sblížování vnitrostátních předpisů není omezena na žaloby o náhradu škody způsobené porušením pravidel hospodářské soutěže EU, nýbrž rovněž vnitrostátních pravidel hospodářské soutěže, pokud jsou tato uplatňována souběžně. Jestliže protiprávní jednání, které má dopad na obchod mezi členskými státy, porušuje rovněž vnitrostátní právní předpisy v oblasti hospodářské soutěže, musí řízení o náhradě škody, která se týkají tohoto protiprávního jednání, dodržovat stejné normy, jako jsou normy stanovené pro případ porušení právních předpisů EU v oblasti hospodářské soutěže.

Sblížování vnitrostátních hmotněprávních a procesních pravidel v zájmu dosažení nenarušené hospodářské soutěže na vnitřním trhu a možnosti občanů a podniků plně uplatňovat přiznaná práva a svobody nepředstavuje pouze cíl, který napomáhá cíli spočívajícímu v zajištění účinného prosazování pravidel hospodářské soutěže EU. Tento závěr vyplývá nejen z cílů, nýbrž rovněž z konkrétních ustanovení navrhované směrnice. Na obsah navrhované směrnice se nemůže vztahovat plně článek 103 Smlouvy, jelikož tato směrnice mění rovněž použitelná vnitrostátní pravidla týkající se práva požadovat náhradu škody způsobené porušením vnitrostátních právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže, třebaže pouze s ohledem na protisoutěžní chování, které má dopad na obchod mezi členskými státy, a na něž se tudíž stejně tak vztahují i právní předpisy EU v oblasti hospodářské soutěže³⁹. Z toho vyplývá, že oblast působnosti navrhované směrnice vycházející nejen z cílů, nýbrž rovněž z obsahu nástroje jde nad rámec zajištění účinku článků 101 a 102 Smlouvy a znamená, že navrhovaná směrnice musí být založena rovněž na článku 114 Smlouvy.

Tyto vzájemně závislé, ačkoli odlišné cíle navrhované směrnice nelze sledovat zvlášť přijetím dvou různých nástrojů. Navrhovanou směrnicí nelze například rozdělit na jeden nástroj založený na článku 103 Smlouvy, který sblížuje vnitrostátní pravidla týkající se žalob o náhradu škody způsobené porušením článků 101 a 102 Smlouvy, a druhý nástroj založený na článku 114 Smlouvy, který vyžaduje, aby členské státy uplatňovaly na žaloby o náhradu škody způsobené porušením vnitrostátních právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže stejná hmotněprávní a procesní pravidla. Tato volba není možná z hmotněprávních a procesních důvodů.

Z hmotněprávního hlediska je neoddělitelná spojitost mezi oběma nezávislými cíli základem konkrétních opatření, která sledují tyto cíle. Výjimky týkající se zpřístupnění důkazů a omezení odpovědnosti zajišťují například plný účinek článků 101 a 102 i v žalobách

³⁹ Bližší informace viz oddíl 4.1.

založených na porušení vnitrostátních právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže, pokud jsou tyto uplatňovány souběžně s ustanoveními Smlouvy. Kvůli potřebě právní jistoty a rovných podmínek na vnitřním trhu se musí na porušení právních předpisů EU v oblasti hospodářské soutěže a vnitrostátních právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže vztahovat stejná pravidla (v případě, že jsou tyto použity souběžně s právními předpisy EU). Z procesního hlediska je jediným způsobem dosažení jednotných pravidel pro obě situace přijetí jednoho právního nástroje stejným postupem, aby nebyla narušena institucionální rovnováha mezi zákonodárci EU.

Z těchto důvodů není obsah iniciativy rozdělen na samostatné nástroje, nýbrž se jím společně zabývá navrhovaná směrnice, která by měla být tudíž založena na článku 103 i na článku 114 Smlouvy.

3.2. Zásada subsidiarity (čl. 5 odst. 3 Smlouvy o Evropské unii)

Navrhovaná směrnice je v souladu se zásadou subsidiarity, jelikož jejích cílů nemůže být uspokojivě dosaženo na úrovni členských států, a existuje tudíž jednoznačná potřeba a přidaná hodnota opatření EU. Právně závazný akt na úrovni EU bude moci lépe zajistit jak plnou účinnost článků 101 a 102 Smlouvy prostřednictvím společných norem, které umožňují účinné žaloby o náhradu škody v celé EU, tak i vytvoření rovnějších podmínek na vnitřním trhu.

Lze mít za to, že navrhovaná směrnice je v souladu se zásadou subsidiarity, a to konkrétně z těchto důvodů:

- Existuje významné riziko, že účinné veřejnoprávní prosazování ze strany Komise a vnitrostátních orgánů pro hospodářskou soutěž bude ohroženo v případě neexistence úpravy vzájemného vztahu mezi veřejnoprávním a soukromoprávním prosazováním v EU, a zejména společného evropského pravidla týkajícího se dostupnosti informací obsažených ve spisu orgánu pro hospodářskou soutěž pro účely žaloby o náhradu škody. Tuto záležitost lze nejjasněji doložit s ohledem na informace, které podniky dobrovolně poskytnou orgánům pro hospodářskou soutěž na základě jejich programů shovívavosti. Nepředvídatelnost, která vyplývá ze skutečnosti, že každý vnitrostátní soud musí rozhodnout *ad hoc* a v souladu s použitelnými vnitrostátními pravidly, zda udělí či neudělí přístup k informacím týkajícím se řízení o shovívavosti, nemůže být náležitě odstraněna (potenciálně odlišnými) vnitrostátními právními předpisy. Jelikož si Komise a vnitrostátní orgány pro hospodářskou soutěž mohou vyměňovat informace v rámci Evropské sítě pro hospodářskou soutěž, vezmou potenciální žadatelé o shovívavost pravděpodobně v úvahu vnitrostátní právní předpisy, které zajišťují nejnižší úroveň ochrany (z obavy, že by o jejich věci mohl nakonec rozhodnout vnitrostátní orgán pro hospodářskou soutěž). Vnímaná úroveň ochrany informací týkajících se řízení o shovívavosti bude proto určena těmi vnitrostátními právními předpisy, které zajišťují nejnižší úroveň ochrany, na úkor použitelných pravidel v ostatních členských státech. Je proto nutné stanovit společnou normu pro všechny členské státy, pokud jde o vzájemný vztah mezi veřejnoprávním a soukromoprávním prosazováním. Takovéto normy lze náležitě dosáhnout pouze na úrovni EU.
- Zkušenosti ukazují, že při neexistenci právních předpisů EU nestanoví většina členských států z vlastního podnětu účinný rámec pro odškodnění osob poškozených porušením článků 101 a 102 Smlouvy, jak opakovaně požadoval Soudní dvůr. Od zveřejnění zelené a bílé knihy Komise přijal jen malý počet členských států právní předpisy, které mají umožnit žaloby o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel, a i ty jsou obvykle omezeny na konkrétní záležitosti

a nezabývají se celou škálou opatření, která předpokládá tento návrh. Navzdory několika málo krokům, které učinily určité členské státy, neexistuje dosud účinné odškodnění osob poškozených porušením antimonopolních pravidel EU. Pouze další pobídky na evropské úrovni mohou vytvořit právní rámec, který zajišťuje účinné odškodnění a zaručuje právo na účinnou právní ochranu, jak je stanoveno v článku 47 Listiny základních práv Evropské unie.

- V současnosti existuje mezi jednotlivými členskými státy významná nerovnost v úrovni právní ochrany individuálních práv zaručených Smlouvou; to může narušit hospodářskou soutěž a řádné fungování vnitřního trhu. Výsledkem je zjevný rozdíl v samotném obsahu nároku na náhradu škody, který je zaručen právem EU. Konkrétně, žaloba podle práva jednoho členského státu může vést k plné náhradě ztráty způsobené žalobci, zatímco žaloba související se stejným protiprávním jednáním může v jiném členském státě vést k přiznání podstatně nižší náhrady, či náhrada škody nemusí být přiznána vůbec. Tato nerovnost se zvyšuje, pokud (jak je tomu v současnosti) pouze některé členské státy zlepšily podmínky, za nichž mohou osoby poškozené porušením právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže požadovat náhradu za způsobenou škodu. Nadnárodní rozměr článků 101 a 102 Smlouvy a jejich neoddělitelná spojitost s fungováním vnitřního trhu odůvodňují opatření na úrovni EU.

3.3. Zásada proporcionality (čl. 5 odst. 4 Smlouvy o Evropské unii)

Pokud jde o proporcionalitu, navrhovaná směrnice nejde nad rámec toho, co je nezbytné k účinnému dosažení jejích cílů, a to zaručení účinné ochrany veřejnoprávního prosazování právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže v celé EU a zaručení přístupu osob, které byly poškozeny porušením právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže, ke skutečně účinnému mechanismu pro získání plné náhrady za škodu, která jim byla způsobena, při současné ochraně oprávněných zájmů žalovaných stran a třetích osob.

Podle navrhované směrnice je těchto cílů dosaženo rovněž s nejnižšími možnými náklady. Případné náklady občanů a podniků jsou přiměřené stanoveným cílům. První krok tímto směrem byl učiněn tím, že bílá kniha vyloučila radikálnější opatření (např. vícenásobnou náhradu škody, možnost hromadných žalob a pravidla týkající se předložení rozsáhlých důkazů). Během veřejných konzultací byly snahy o dosažení této rovnováhy obecně uvítány. Záruky obsažené v navrhované směrnici tuto dále rovnováhu posílí snížením případných nákladů (zejména nákladů na soudní spory), aniž by bylo ohroženo právo na náhradu škody. Některá opatření navrhovaná v bílé knize, jako je kolektivní odškodnění a pravidla týkající se požadavku zavinění, byla pro účely tohoto návrhu odložena. Volba směrnice jako vhodného nástroje je v souladu se zásadou, že by zásah měl být co nejmenší, pokud je dosaženo cílů.

3.4. Směrnice jako nejvhodnější právně závazný nástroj

Cílů tohoto návrhu může být dosaženo nejlépe prostřednictvím směrnice. Jedná se o nejvhodnější právní nástroj k zajištění účinného fungování opatření a usnadnění jejich bezproblémového začlenění do právních systémů členských států:

- Směrnice vyžaduje, aby členské státy dosáhly stanovených cílů a zavedly opatření do svých systémů hmotného a procesního práva. Tento přístup poskytuje členským státům větší volnost při provedení opatření EU než nařízení, jelikož na členských státech je ponechána volba nejvhodnějších prostředků k provedení opatření uvedených ve směrnici. To členským státům umožňuje zajistit, aby byla tato nová pravidla v souladu s jejich stávajícím rámcem hmotného a procesního práva.

- Směrnice je mimoto pružným nástrojem k zavedení společných pravidel v oblastech vnitrostátního práva, jež jsou zásadní pro fungování vnitřního trhu a účinnost žalob o náhradu škody a k zajištění odpovídajících záruk v celé EU, přičemž současně ponechává jednotlivým členským státům prostor, aby mohly jít dále, pokud si to budou přát.
- Směrnice rovněž zamezuje zbytečným opatřením v případech, kdy jsou již vnitrostátní předpisy v členských státech v souladu s navrhovanými opatřeními.

4. PODROBNÉ VYSVĚTLENÍ NÁVRHU

4.1. Oblast působnosti a definice (kapitola I: články 1–4)

Navrhovaná směrnice má zlepšit podmínky, za nichž lze získat náhradu za škodu způsobenou a) porušením pravidel hospodářské soutěže EU a b) porušením vnitrostátních právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže, pokud jsou vnitrostátním orgánem pro hospodářskou soutěž nebo vnitrostátním soudem použity v téže věci souběžně s pravidly hospodářské soutěže EU. Toto souběžné uplatňování má svůj základ ve způsobu, jakým nařízení č. 1/2003 upravuje vztah mezi články 101 a 102 Smlouvy a vnitrostátními právními předpisy v oblasti hospodářské soutěže. Nařízení č. 1/2003 stanoví, že pokud orgány pro hospodářskou soutěž nebo vnitrostátní soudy použijí vnitrostátní právní předpisy o hospodářské soutěži na dohody ve smyslu článku 101, které by mohly ovlivnit obchod mezi členskými státy, musí použít také článek 101. Stejně tak v případě, že použijí vnitrostátní právní předpisy o hospodářské soutěži na zneužití zakázané článkem 102, musí použít také článek 102⁴⁰. V případech, kdy se požaduje náhrada škody způsobené porušením právních předpisů EU v oblasti hospodářské soutěže i vnitrostátních právních předpisů o hospodářské soutěži, je vhodné, aby se na tyto žaloby o náhradu škody vztahovala stejná hmotněprávní a procesní pravidla. Uplatnění rozdílných pravidel týkajících se občanskoprávní odpovědnosti na jeden konkrétní případ protisoutěžního chování by nejenže soudcům znemožňovalo danou věc projednat, nýbrž znamenalo by rovněž právní nejistotu všech zúčastněných stran a mohlo by vést k protichůdným výsledkům v závislosti na tom, zda vnitrostátní soud posoudí danou věc jako porušení právních předpisů EU v oblasti hospodářské soutěže, nebo vnitrostátních právních předpisů o hospodářské soutěži, bránilo by to tudíž účinnému používání těchto pravidel. Navrhovaná směrnice se proto vztahuje na žaloby o náhradu škody způsobené „porušením právních předpisů EU nebo vnitrostátních právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže“ nebo společně „porušením právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže“, přičemž „vnitrostátní právní předpisy v oblasti hospodářské soutěže“ jsou vymezeny úžeji, aby se vztahovaly pouze na případy, kdy se používají souběžně s právními předpisy EU v oblasti hospodářské soutěže.

Navrhovaná směrnice stanoví pravidla, která i) zajišťují, aby byla všem právníkům nebo fyzickým osobám, které jsou poškozeny porušením pravidel hospodářské soutěže, v celé Unii přiznána rovnocenná ochrana a aby tyto osoby mohly účinně uplatnit své právo EU na plnou náhradu škody prostřednictvím žalob o náhradu škody podaných u vnitrostátních soudů, a ii) optimalizují vzájemný vztah mezi těmito žalobami o náhradu škody a veřejnoprávním prosazováním pravidel hospodářské soutěže.

Článek 2 připomíná *acquis communautaire* týkající se práva EU na plnou náhradu škody. Navrhovaná směrnice tudíž přijímá přístup založený na odškodnění: jejím cílem je umožnit

⁴⁰

Ustanovení čl. 3 odst. 1 nařízení č. 1/2003.

osobám, kterým byla způsobena škoda porušením pravidel hospodářské soutěže, získání náhrady za tuto škodu od podniků, které právní předpisy porušily.

Článek 2 rovněž připomíná *acquis communautaire* týkající se aktivní legitimace a vymezení škody, která má být nahrazena. Pojem skutečná ztráta, na nějž se v tomto ustanovení odkazuje, je převzat z judikatury Soudního dvora a nevylučuje jakýkoli druh škody (hmotné či nehmotné), která mohla být způsobena porušením pravidel hospodářské soutěže.

Článek 3 připomíná zásady efektivity a rovnocennosti, které musí dodržovat vnitrostátní pravidla a postupy týkající se žalob o náhradu škody.

4.2. Zpřístupňování důkazů (kapitola II: články 5–8)

Zjištění porušení pravidel hospodářské soutěže, vyčíslení škody způsobené porušením antimonopolních pravidel a stanovení příčinné souvislosti mezi protiprávním jednáním a způsobenou újmou obvykle vyžaduje složitý rozbor skutkové podstaty a ekonomickou analýzu. Mnoho z důležitých důkazů, které budou žalobci potřebovat k dokázání skutkové podstaty, vlastní žalovaný nebo třetí osoby a žalobci o nich nejsou dostatečně informováni nebo k nim nemají přístup („asymetrie informací“). Obecně se uznává, že potíže žalobce, s nimiž se setkává při získávání veškerých potřebných důkazů, představují v mnoha členských státech jednu z hlavních překážek žalob o náhradu škody v případech týkajících se hospodářské soutěže. Jestliže důkazní břemeno nese (údajně) protiprávně jednající podnik⁴¹, může rovněž potřebovat přístup k důkazům, které má k dispozici žalobce a/nebo třetí osoba. Možnost požádat soudce, aby nařídil zpřístupnění informací, proto mají oba účastníci řízení.

Režim zveřejňování uvedený v navrhované směrnici vychází z přístupu, který byl přijat ve směrnici 2004/48/ES o dodržování práv duševního vlastnictví⁴². Jeho cílem je zajistit, aby ve všech členských státech existovala určitá minimální úroveň účinného přístupu k důkazům, které žalobci a/nebo žalovaní potřebují k prokázání svého nároku na náhradu škody a/nebo pro svou obhajobu. Navrhovaná směrnice současně zamezuje příliš obecným a nákladným povinnostem týkajícím se zpřístupnění, které by mohly stranám uložit nepatřičnou zátěž a vést k riziku zneužití. Komise věnovala zvláštní pozornost rovněž tomu, aby bylo zajištěno, že návrh je slučitelný s různými právními řády členských států. Za tímto účelem návrh sleduje tradici velké většiny členských států a je založen na hlavní funkci soudu, u něhož je podána žaloba o náhradu škody: zpřístupnění důkazů, které má k dispozici druhá strana nebo třetí osoba, mohou nařídít pouze soudci a toto zpřístupnění podléhá přísné a aktivní soudní kontrole, pokud jde o jeho nezbytnost, rozsah a přiměřenost.

Vnitrostátní soudy by měly mít k dispozici účinná opatření k ochraně obchodního tajemství či jiných důvěrných informací, jež byly poskytnuty během řízení. Zpřístupnění důkazů by nemělo být přípustné, pokud by bylo v rozporu s určitými právy a povinnostmi, jako je například povinnost zachovávat profesní tajemství. Soudy musí být rovněž schopny uložit sankce, které jsou dostatečně odrazující, aby se zamezilo zničení příslušných důkazů nebo nedodržení příkazu k zpřístupnění důkazů.

Aby se zamezilo zpřístupnění důkazů, které ohrožuje veřejnoprávní prosazování pravidel hospodářské soutěže ze strany orgánu pro hospodářskou soutěž, zavádí navrhovaná směrnice rovněž společná omezení týkající se zpřístupňování důkazů obsažených ve spisu orgánu pro hospodářskou soutěž, která platí pro celou EU:

⁴¹ Např. co se týká obhajoby založené na přenesení, viz oddíl 4.4.

⁴² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví, Úř. věst. L 157, 30.4.2004, s. 45.

- a) Směrnice za prvé zajišťuje absolutní ochranu dvou typů dokumentů, které se považují za zásadní pro účinnost nástrojů veřejnoprávního prosazování. Uvedenými dokumenty jsou prohlášení podniků v rámci řízení o shovívavosti a návrhy na narovnání. Zpřístupnění těchto dokumentů může vážně narušit účinnost programu shovívavosti a řízení o narovnání. Podle navrhované směrnice nesmí vnitrostátní soud v řízení o náhradě škody nikdy nařídít zpřístupnění těchto dokumentů.
- b) Směrnice za druhé zajišťuje dočasnou ochranu dokumentů, které strany vyhotovily výslovně pro účely řízení v rámci veřejnoprávního prosazování (např. odpovědi strany na žádost orgánu o informace) nebo které vypracoval orgán pro hospodářskou soutěž v průběhu svého řízení (např. prohlášení o námitkách). Tyto dokumenty mohou být pro účely žaloby o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel zpřístupněny až poté, co orgán pro hospodářskou soutěž své řízení ukončil.
- c) Kromě omezení možnosti vnitrostátních soudů nařídít zpřístupnění důkazů by výše uvedená ochranná opatření měla hrát roli i v případě, byly-li chráněné dokumenty získány v řízení v rámci veřejnoprávního prosazování (např. při výkonu práva na obhajobu jednou ze stran). Pokud proto jeden z účastníků řízení o náhradě škody tyto dokumenty získal ze spisu orgánu pro hospodářskou soutěž, nejsou tyto dokumenty přípustné jako důkazy v řízení o náhradě škody (dokumenty kategorie uvedené v písmenu a)), nebo jsou přípustné až poté, co orgán řízení ukončil (dokumenty kategorie uvedené v písmenu b)).
- d) Dokumenty, které nespádají do výše uvedených kategorií, mohou být na základě soudního příkazu zpřístupněny kdykoli. Přitom by se však měly vnitrostátní soudy zdržet toho, aby nařizovaly zpřístupnění důkazů s odkazem na informace, které byly orgánu pro hospodářskou soutěž poskytnuty pro účely jeho řízení⁴³. Během probíhajícího šetření by toto zpřístupnění mohlo bránit v řízení v rámci veřejnoprávního prosazování, jelikož by odhalilo, jaké informace jsou obsaženy ve spisu orgánu pro hospodářskou soutěž, a mohlo by být tudíž použito k odhalení strategie orgánů týkající se šetření. Výběr existujících dokumentů, které jsou poskytnuty orgánu pro hospodářskou soutěž pro účely řízení, je sám o sobě důležitý, jelikož podniky jsou vyzvány, aby v rámci spolupráce poskytly konkrétní důkazy. Ochotě podniků poskytnout při spolupráci s orgány pro hospodářskou soutěž zevrubné nebo selektivní důkazy mohou bránit žádosti o zpřístupnění, které určují kategorii dokumentů odkazem na jejich výskyt ve spisu orgánu pro hospodářskou soutěž místo jejich typu, povahy nebo předmětu (např. žádosti o veškeré dokumenty obsažené ve spisu orgánu pro hospodářskou soutěž nebo veškeré dokumenty, které tomuto orgánu poskytla určitá strana). Takovéto obecné žádosti o zpřístupnění dokumentů by proto měl soud obvykle považovat za nepřiměřené a nesplňující povinnost dožadující strany vymezit kategorie důkazů co nejpřesněji a nejužěji.
- d) Aby se zamezilo tomu, že se dokumenty získané prostřednictvím přístupu ke spisu orgánu pro hospodářskou soutěž stanou předmětem obchodování, měla by mít možnost použít tyto dokumenty jako důkazy v řízení o náhradě škody pouze osoba, která získala přístup ke spisu (nebo její právní nástupce, pokud jde o práva související se žalobou).

V zájmu dosažení soudržnosti pravidel pro zpřístupňování a používání určitých dokumentů ze spisu orgánu pro hospodářskou soutěž je nutné pozměnit rovněž stávající pravidla týkající se

⁴³ Stejně omezení zjevně platí, pokud vnitrostátní soudy nařídí zpřístupnění dokumentů kategorie uvedené v písmenu b), jakmile orgán pro hospodářskou soutěž ukončil řízení.

vedení řízení Komise, která jsou stanovena v nařízení Komise č. 773/2004⁴⁴, zejména co se týká přístupu ke spisu Komise a používání dokumentů získaných z tohoto spisu, a vysvětlující sdělení, která Komise zveřejnila⁴⁵. Komise zamýšlí tak učinit, jakmile bude tato směrnice přijata Evropským parlamentem a Radou.

4.3. Účinky vnitrostátních rozhodnutí, promlčecí lhůty a společná a nerozdílná odpovědnost (kapitola III: články 9–11)

4.3.1. Důkazní síla vnitrostátních rozhodnutí

Podle čl. 16 odst. 1 nařízení č. 1/2003 mají rozhodnutí Komise, která se týkají řízení podle článků 101 nebo 102 Smlouvy, důkazní sílu v následných žalobách o náhradu škody, jelikož vnitrostátní soudy nemohou rozhodnout v rozporu s rozhodnutím přijatým Komisí⁴⁶. Je proto vhodné přiznat pravomocným rozhodnutím vnitrostátních orgánů pro hospodářskou soutěž (nebo vnitrostátního odvolacího soudu) o protiprávním jednání podobný účinek. Pokud již bylo vydáno rozhodnutí o protiprávním jednání, které nabylo právní moci, je možnost protiprávně jednajících podniků vést opakované soudní spory týkající se týchž záležitostí v následných řízeních o náhradě škody neefektivní, vyvolává právní nejistotu a vede k zbytečným nákladům všech zúčastněných stran i soudů.

Navrhovaná důkazní síla pravomocných rozhodnutí vnitrostátních orgánů pro hospodářskou soutěž o protiprávním jednání neznamená snížení právní ochrany u dotčených podniků, jelikož rozhodnutí vnitrostátních orgánů pro hospodářskou soutěž o protiprávním jednání nadále podléhají soudnímu přezkumu. V celé EU mimoto podniky požívají srovnatelné úroveň ochrany jejich práva na obhajobu, které je zakotveno v čl. 48 odst. 2 Listiny základních práv EU. Tímto pravidlem nejsou dotčena práva a povinnosti vnitrostátních soudů podle článku 267 Smlouvy.

4.3.2. Promlčecí lhůty

S cílem poskytnout osobám poškozeným porušením právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže přiměřenou možnost podat žalobu o náhradu škody a současně zajistit pro všechny zúčastněné strany náležitou úroveň právní jistoty Komise navrhuje, aby vnitrostátní pravidla vztahující se na promlčecí lhůty pro podání žaloby o náhradu škody:

- poskytovala poškozeným osobám dostatek času (nejméně pět let) na podání žaloby poté, co se dověděly o protiprávním jednání, způsobené škodě a totožnosti protiprávně jednající osoby;
- zamezovala tomu, aby promlčecí lhůta začala běžet přede dnem, k němuž je ukončeno trvající nebo opakované protiprávní jednání, a
- pokud orgán pro hospodářskou soutěž zahájí řízení týkající se domnělého protiprávního jednání, je běh promlčecí lhůty pro podání žaloby o náhradu škody v souvislosti s tímto protiprávním jednáním pozastaven po dobu nejméně jednoho roku poté, co rozhodnutí nabylo právní moci nebo bylo řízení jinak ukončeno.

⁴⁴ Nařízení Komise (ES) č. 773/2004 ze dne 7. dubna 2004 o vedení řízení Komise podle článků 81 a 82 Smlouvy o ES, Úř. věst. L 123, 27.4.2004, s. 18.

⁴⁵ Oznámení Komise o spolupráci mezi Komisí a soudy členských států EU při používání článků 81 a 82 Smlouvy o ES, Úř. věst. C 101, 27.4.2004, s. 54; oznámení Komise o pravidlech pro přístup do spisu Komise v případech podle článků 81 a 82 Smlouvy o ES, článků 53, 54 a 57 Dohody o EHP a nařízení Rady (ES) č. 139/2004, Úř. věst. C 325, 22.12.2005, s. 7 a oznámení Komise o postupu při narovnání s cílem přijmout rozhodnutí podle článků 7 a 23 nařízení Rady (ES) č. 1/2003 v případech kartelů, Úř. věst. C 167, 2.7.2008, s. 1.

⁴⁶ Rozsudek ve věci Evropské společenství v. Otis a další, C-199/11, Sb. rozh. 2012, s. I-0000.

4.3.3. Společná a nerozdílná odpovědnost

Jestliže pravidla hospodářské soutěže poruší společně několik podniků (jak tomu obvykle je v případě kartelu), je vhodné, aby společně a nerozdílně odpovídaly za veškerou škodu způsobenou protiprávním jednáním. Ačkoli navrhovaná směrnice vychází z tohoto obecného pravidla, zavádí určité změny s ohledem na režim odpovědnosti podniků, jimž byla prominuta pokuta. Cílem těchto změn je zajistit přitažlivost programů shovívavosti přijatých Komisí a vnitrostátními orgány pro hospodářskou soutěž, které jsou hlavními nástroji při odhalování kartelů, a mají tudíž zásadní význam pro účinné veřejnoprávní prosazování pravidel hospodářské soutěže.

Jelikož podniky, kterým byla prominuta pokuta, podají s menší pravděpodobností opravný prostředek proti rozhodnutí o protiprávním jednání, nabývá toto rozhodnutí právní moci pro tyto podniky často dříve než pro ostatní účastníky téhož kartelu. To může vést k tomu, že podniky, jimž byla prominuta pokuta, jsou hlavními cíli žalob o náhradu škody. Aby se snížily nepříznivé důsledky tohoto vystavení žalobám a současně aby nebyla neoprávněně omezena možnost poškozených stran získat plné odškodnění za způsobenou ztrátu, navrhuje se omezit odpovědnost podniku, kterému byla prominuta pokuta, a rovněž jeho příspěvek, který má zaplatit ostatním účastníkům protiprávního jednání v rámci společné a nerozdílné odpovědnosti, na škodu, kterou způsobil svým vlastním přímým nebo nepřímým odběratelům nebo v případě nákupního kartelu svým přímým nebo nepřímým dodavatelům. Pokud kartel způsobil škodu pouze jiným osobám než odběratelům/dodavatelům protiprávně jednajících podniků, byl by podnik, kterému byla prominuta pokuta, odpovědný pouze za svůj podíl na škodě způsobené kartelem. Způsob stanovení tohoto podílu (např. obrat, podíl na trhu, úloha v kartelu atd.) je ponechán na uvážení členských států, pokud jsou dodrženy zásady efektivity a rovnocennosti.

Ochrana podniků, kterým byla prominuta pokuta, však nesmí být v rozporu s právem poškozené osoby na plnou náhradu škody podle práva EU. Navrhované omezení odpovědnosti podniku, kterému byla prominuta pokuta, nemůže být proto absolutní: podnik, kterému byla prominuta pokuta, zůstává plně odpovědný jako dlužník poslední instance, pokud poškozené strany nemohou získat náhradu škody v plné výši od ostatních protiprávně jednajících podniků. Aby byl zaručen užitečný účinek této výjimky, musí členské státy zajistit, aby mohly poškozené strany požadovat odškodnění od podniku, kterému byla prominuta pokuta, v okamžiku, kdy se dověděly, že nemohou získat plnou náhradu škody od ostatních účastníků kartelu.

4.4. Přenesení navýšených cen (kapitola IV: články 12–15)

Osoby, kterým byla způsobena škoda porušením pravidel hospodářské soutěže, mají nárok na náhradu škody bez ohledu na to, zda jsou přímými či nepřímými odběrateli. Poškozené strany mají nárok na náhradu skutečné ztráty (škoda způsobená navýšením cen) a ušlého zisku. Pokud poškozená strana snížila skutečnou ztrátu tím, že ji zcela nebo částečně přenesla na své odběratele, nepředstavuje již takto přenesená ztráta škodu, za níž musí být straně, která ztrátu přenesla, poskytnuta náhrada. Pokud je však ztráta přenesena, povede navýšení ceny přímým odběratelem pravděpodobně k snížení prodaného objemu. Tento ušlý zisk, jakož i skutečná ztráta, která nebyla přenesena (v případě částečného přenesení), představují i nadále škodu způsobenou porušením antimonopolních pravidel, s ohledem na niž může poškozená strana požadovat odškodnění.

Vznikla-li škoda v důsledku protiprávního jednání, které souvisí s dodávkami pro protiprávně jednající podnik, mohlo k přenesení dojít rovněž na předcházející úrovni dodavatelského řetězce. Tak je tomu například tehdy, účtují-li v důsledku nákupního kartelu dodavatelé účastníků kartelu nižší ceny, poté však vyžadují nižší ceny od svých vlastních dodavatelů.

Aby bylo zajištěno, že účinnou náhradu škody mohou požadovat pouze přímí a nepřímí odběratelé, kterým byla skutečně způsobena škoda v důsledku navýšení cen, navrhovaná směrnice výslovně uznává možnost protiprávně jednajícího podniku použít toto přenesení na svou obhajobu.

V případech, kdy byly navýšené ceny přeneseny na fyzické nebo právnické osoby na další úrovni dodavatelského řetězce, pro něž je z právního hlediska nemožné požadovat náhradu škody, nelze obhajobu založenou na přenesení použít. Pro nepřímé odběratele nemusí být z právního hlediska možné požadovat náhradu škody kvůli vnitrostátním pravidlům týkajícím se příčinné souvislosti (včetně pravidel vztahujících se na předvídatelnost a vzdálenost). Umožnění obhajoby založené na přenesení v případě, kdy je z právního hlediska nemožné, aby strana, na niž byly údajně navýšené ceny přeneseny, požadovala náhradu škody, by bylo neodůvodněné, jelikož by to znamenalo, že by protiprávně jednající podnik byl neoprávněně zbaven odpovědnosti za způsobenou škodu. Přenesení musí vždy dokázat protiprávně jednající podnik. V případě žaloby o náhradu škody, kterou podal nepřímý odběratel, to znamená vyvratitelnou domněnku, podle níž se výhradou určitých podmínek má za to, že navýšená cena byla přenesena na nepřímého odběratele. Co se týká vyčíslení přenesené navýšené ceny, vnitrostátní soud by měl mít ve sporu, který projednává, pravomoc odhadnout, jaká část navýšené ceny byla přenesena na úroveň nepřímých odběratelů. Pokud poškozené strany z jiných úrovní dodavatelského řetězce podají zvláštní žaloby o náhradu škody, které souvisí se stejným porušením právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže, měly by vnitrostátní soudy náležitě přihlídnout (umožňují-li to použitelné vnitrostátní právní předpisy nebo právní předpisy EU) k souběžným nebo předchozím řízením (nebo rozsudkům v těchto řízeních), aby se zamezilo nedostatečné či nadměrné náhradě za škodu způsobenou tímto protiprávním jednáním a podpořila soudržnost mezi rozsudky v těchto vzájemně souvisejících řízeních. Řízení zahájená u soudů různých členských států lze považovat za vzájemně související ve smyslu článku 30 nařízení č. 1215/2012⁴⁷, to znamená, že mezi příslušnými žalobami je dán tak úzký vztah, že jejich projednání a rozhodnutí o nich ve společném řízení je vhodné k tomu, aby se zabránilo vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí v oddělených řízeních. Soud, u něhož nebylo řízení zahájeno jako první, může proto řízení přerušit nebo prohlásit, že není příslušný, jestliže je soud, u něhož bylo řízení zahájeno jako první, příslušný pro toto řízení a spojení těchto řízení je podle jeho práva přípustné.

Nařízení č. 1215/2012 i navrhovaná směrnice mají tudíž podpořit soudržnost mezi rozsudky ve vzájemně souvisejících řízeních. K dosažení tohoto má navrhovaná směrnice širší oblast působnosti než nařízení č. 1215/2012, jelikož se vztahuje rovněž na případy následných žalob o náhradu škody, které se týkají stejného porušení právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže a které podaly poškozené strany z jiných úrovní dodavatelského řetězce. Tyto žaloby mohou být podány u stejného soudu, u různých soudů v téže členské státě nebo u různých soudů v různých členských státech. Ve všech případech podporuje navrhovaná směrnice soudržnost vzájemně souvisejících řízení a rozsudků.

4.5. Vyčíslení škody (kapitola V: článek 16)

Prokázání a vyčíslení škody způsobené porušením antimonopolních pravidel obvykle znamená posouzení obzvláště velkého množství faktických údajů a je nákladné, jelikož může vyžadovat použití složitých ekonomických modelů. S cílem pomoci osobám poškozeným kartelem při vyčíslení škody, která jim byla způsobena porušením právních předpisů v oblasti

⁴⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, Úř. věst. L 351, 20.12.2012, s. 1.

hospodářské soutěže, stanoví navrhovaná směrnice vyvratitelnou domněnku, pokud jde o existenci škody způsobené kartelem. Na základě zjištění, že více než 9 z 10 kartelů skutečně vedlo k protiprávnímu navýšení ceny⁴⁸, to snižuje problémy a náklady poškozené strany související s prokázáním toho, že kartel vedl k vyšším účtovaným cenám než případě, že by kartel neexistoval.

Protiprávně jednající podnik může tuto domněnku vyvrátit a použít důkazy, které má k dispozici, aby prokázal, že kartel nezpůsobil škodu. Důkazní břemeno je proto uloženo straně, která má potřebné důkazy, aby mohla toto důkazní břemeno nést. Je tudíž zamezeno nákladům na zpřístupnění důkazů, které by poškozené strany s největší pravděpodobností potřebovaly k prokázání existence škody.

Kromě výše uvedené domněnky je škoda způsobená porušením antimonopolních pravidel vyčíslena na základě vnitrostátních pravidel a postupů. Tato pravidla a postupy však musí být v souladu se zásadami rovnocennosti a efektivity. Posledně uvedená zásada zejména vyžaduje, že důkazní břemeno a úroveň důkazů nesmí prakticky znemožňovat či nepřiměřeně ztěžovat uplatnění práva poškozené strany na náhradu škody. Při vyčíslování škody způsobené porušením antimonopolních pravidel, kdy je nutné porovnat skutečnou situaci s hypotetickou situací, to znamená, že soudci musí mít možnost výši škody odhadnout. To zvyšuje pravděpodobnost, že poškozené osoby skutečně získají přiměřenou náhradu za škodu, která jim byla způsobena.

Aby mohly vnitrostátní soudy škodu snáze vyčíslit, poskytuje Komise nezávazné pokyny k této záležitosti rovněž ve svém sdělení o vyčíslení škody v řízeních o náhradě škody na základě porušení článků 101 nebo 102 Smlouvy o fungování Evropské unie⁴⁹. Ke sdělení je připojen pracovní dokument útvarů Komise v podobě praktických pokynů k vyčíslení škody v řízeních o náhradě škody na základě porušení právních předpisů EU v oblasti hospodářské soutěže. Tyto praktické pokyny objasňují přednosti a nedostatky různých metod a technik, které jsou k dispozici k vyčíslení škody způsobené porušením antimonopolních pravidel. V těchto pokynech je rovněž předložena a projednána řada praktických příkladů, které dokládají obvyklé účinky porušení pravidel hospodářské soutěže EU a způsob použití dostupných metod a technik v praxi.

4.6. Řešení sporů dohodou (kapitola VI: články 17–18)

Jedním z hlavních cílů navrhované směrnice je umožnit osobám, které byly poškozeny porušením právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže, získání plné náhrady za způsobenou škodu. Tohoto cíle lze dosáhnout prostřednictvím řízení o náhradě škody u soudu, nebo prostřednictvím mimosoudního vyrovnání mezi stranami. S cílem vybízet strany k urovnání sporu dohodou navrhovaná směrnice usiluje o optimalizaci rovnováhy mezi mimosoudním vyrovnáním a řízením o náhradě škody.

Směrnice proto obsahuje tato ustanovení:

- i) přerušení běhu promlčecí lhůty pro podání žaloby o náhradu škody, dokud se protiprávně jednající podnik a poškozená strana účastní procesu řešení sporu dohodou;
- ii) přerušení řízení po dobu trvání procesu řešení sporu dohodou;

⁴⁸ „Quantifying antitrust damages – Towards non-binding guidance for courts“, k dispozici na adrese: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_study.pdf, s. 91.

⁴⁹ Sdělení Komise o určení výše škody v žalobách o náhradu škody při porušení článku 101 nebo 102 Smlouvy o fungování Evropské unie, C(2013) 3440.

- iii) snížení nároku poškozené strany usilující o narovnání o podíl protiprávně jednajícího podniku usilujícího o narovnání na škodu. Co se týká zbývajících nároků, od protiprávně jednajícího podniku usilujícího o narovnání by mohlo být vyžadováno, aby zaplatil náhradu škody, pouze tehdy, pokud ostatní protiprávně jednající podniky neusilující o narovnání nejsou schopny plně odškodnit poškozenou stranu, a
- iv) zohlednění náhrady škody zaplacené na základě dohody o narovnání při stanovování příspěvku, který musí protiprávně jednající podnik usilující o narovnání poskytnout v důsledku následného příkazu k náhradě škody. V tomto kontextu se příspěvek vztahuje na situaci, kdy protiprávně jednající podnik usilující o narovnání, který nebyl žalovanou stranou v řízení o náhradě škody, je však ostatními protiprávně jednajícími podniky, kterým bylo nařízeno zaplatit náhradu škody, požádán, aby poskytl příspěvek na základě pravidel týkajících se společné a nerozdílné odpovědnosti.

5. ROZPOČTOVÉ DŮSLEDKY

Navrhovaná směrnice nemá žádné důsledky pro rozpočet.

6. DALŠÍ INFORMACE

6.1. Zrušení platných právních předpisů

Tímto návrhem se nezrušuje žádný předchozí legislativní akt.

6.2. Přezkum

Článek 21 navrhované směrnice vyžaduje, aby Komise předložila Evropskému parlamentu a Radě zprávu o jejích dopadech do pěti let od lhůty pro provedení do vnitrostátního práva.

Po přijetí navrhované směrnice bude Komise nadále sledovat právní rámec pro žaloby o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel v členských státech, přičemž se zaměří především na dosažení dvou hlavních cílů navrhované směrnice, tj.

- i) optimalizace vzájemného vztahu mezi veřejnoprávním a soukromoprávním prosazováním právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže a
- ii) zajištění toho, aby osoby, které byly poškozeny porušením právních předpisů EU v oblasti hospodářské soutěže, mohly získat plnou náhradu škody, která jim byla způsobena.

Komise posoudí, zda směrnice úspěšně odstranila nedostatky a překážky, které brání úplnému odškodnění osob, které byly poškozeny porušením antimonopolních pravidel, a zda funguje hladce vzájemný vztah mezi veřejnoprávním a soukromoprávním prosazováním právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže, aby bylo zaručeno optimální celkové prosazování právních předpisů EU v oblasti hospodářské soutěže. V rámci tohoto monitorování bude Komise pokračovat v dialogu se všemi příslušnými zúčastněnými stranami.

Jakmile budou v členských státech plně provedena opatření uvedená ve směrnici, tj. nejpozději pět let od uplynutí lhůty pro provedení směrnice, bude provedeno hodnocení *ex post*, co se týká potřeby dalších změn.

6.3. Informativní dokumenty

Navrhovaná směrnice stanoví konkrétní opatření k sbližování hmotněprávních a procesních vnitrostátních pravidel upravujících žaloby o náhradu škody způsobené porušením právních předpisů členských států a Evropské unie v oblasti hospodářské soutěže. Z navrhované

směrnice vyplývá řada právních povinností. Její účinné provedení do vnitrostátního práva proto vyžaduje, aby byly v příslušných vnitrostátních pravidlech provedeny zvláštní a cílené změny. Aby mohla Komise sledovat správné uplatňování, nepostačuje, aby členské státy předaly znění prováděcích předpisů, jelikož může být nezbytné celkové posouzení výsledného režimu podle vnitrostátního práva. Z těchto důvodů by měly členské státy předat Komisi rovněž informativní dokumenty, které ukazují, která stávající nebo nová ustanovení podle vnitrostátního práva mají provést jednotlivá opatření stanovená v navrhované směrnici.

6.4. Evropský hospodářský prostor

Navrhovaná směrnice souvisí s účinným prosazováním článků 101 a 102 Smlouvy, a to optimalizací vzájemného vztahu mezi veřejnoprávním a soukromoprávním prosazováním těchto ustanovení a rovněž zlepšením podmínek, za nichž mohou osoby, které byly poškozeny porušením právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže, požadovat náhradu škody. Navrhovaná směrnice přispěje k řádnému fungování vnitřního trhu, jelikož vytvoří rovnější podmínky pro podniky, které porušují pravidla hospodářské soutěže, i pro osoby poškozené tímto protiprávním jednáním. Vzhledem k těmto cílům v oblastech hospodářské soutěže a vnitřního trhu, které jsou součástí právních předpisů EHP, má návrh význam pro EHP.

Návrh

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY**o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie v oblasti hospodářské soutěže**

(Text s významem pro EHP)

EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na články 103 a 114 této smlouvy,

s ohledem na návrh Evropské komise⁵⁰,

po postoupení návrhu legislativního aktu vnitrostátním parlamentům,

s ohledem na stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru⁵¹,

v souladu s řádným legislativním postupem,

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Články 101 a 102 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „Smlouva“) mají kogentní povahu a musí být účinně uplatňovány v celé Unii, aby bylo zajištěno, že není narušena hospodářská soutěž na vnitřním trhu.
- (2) Veřejnoprávní prosazování těchto ustanovení Smlouvy provádí Komise, přičemž využívá pravomoci stanovené v nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy o založení Evropského společenství⁵² (dále jen „nařízení č. 1/2003“). Veřejnoprávní prosazování provádějí rovněž vnitrostátní orgány pro hospodářskou soutěž, které mohou vydávat rozhodnutí uvedená v článku 5 nařízení č. 1/2003.
- (3) Články 101 a 102 Smlouvy mají přímé účinky ve vztazích mezi jednotlivci a zakládají práva a povinnosti jednotlivců, jež musí prosazovat vnitrostátní soudy. Vnitrostátní soudy proto hrají při uplatňování pravidel hospodářské soutěže stejně důležitou úlohu (soukromoprávní prosazování). Při rozhodování o sporech mezi soukromými osobami chrání subjektivní práva přiznaná právem Unie, například přiznáním náhrady škody osobám poškozeným protiprávním jednáním. Plný účinek článků 101 a 102 Smlouvy, a zejména praktický účinek zákazů, které jsou v nich obsaženy, vyžaduje, aby mohl kdokoli, jednatel, včetně spotřebitelů a podniků, nebo orgán veřejné moci, požadovat u vnitrostátních soudů náhradu škody způsobené porušením těchto

⁵⁰ Úř. věst. C , , s. .⁵¹ Úř. věst. C , , s. .⁵² Úř. věst. L 1, 4.1.2003, s. 1. S účinkem ode dne 1. prosince 2009 se články 81 a 82 Smlouvy o ES stávají články 101 resp. 102 Smlouvy o fungování Evropské unie. Oba soubory ustanovení jsou v zásadě totožné.

ustanovení. Toto právo Unie na náhradu škody se vztahuje stejně tak na porušení článků 101 a 102 veřejnými podniky nebo podniky, kterým členské státy přiznaly zvláštní nebo výlučná práva ve smyslu článku 106 Smlouvy.

- (4) Právo Unie na náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel vyžaduje, aby měly všechny členské státy procesní pravidla, která zajišťují účinný výkon tohoto práva. Potřeba účinných procesních prostředků vyplývá rovněž z práva na účinnou právní ochranu, které je stanoveno v čl. 47 odst. 1 Listiny základních práv Evropské unie⁵³ a v čl. 19 odst. 1 druhém pododstavci Smlouvy o Evropské unii.
- (5) K zajištění účinného veřejnoprávního a soukromoprávního prosazování pravidel hospodářské soutěže je nutné upravit způsob, jakým jsou obě formy prosazování koordinovány, například opatření týkající se přístupu k dokumentům, které mají k dispozici orgány pro hospodářskou soutěž. Tato koordinace na úrovni Unie zamezí rovněž rozdílům v použitelných pravidlech, které by mohly ohrozit řádné fungování vnitřního trhu.
- (6) Podle čl. 26 odst. 2 Smlouvy zahrnuje vnitřní trh prostor bez vnitřních hranic, v němž je zajištěn volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu. Mezi pravidly členských států, která upravují žaloby o náhradu škody způsobené porušením vnitrostátních právních předpisů nebo právních předpisů Unie v oblasti hospodářské soutěže, existují významné rozdíly. Tyto rozdíly vedou k nejistotě, pokud jde o podmínky, za nichž mohou poškozené strany uplatnit právo na náhradu škody, které jim přiznává Smlouva, a nepříznivě ovlivňují skutečnou účinnost tohoto práva. Jelikož si poškozené strany v případě, že požadují náhradu škody, jako příslušný často volí členský stát, v němž jsou usazeny, mohou mít rozdíly mezi vnitrostátními pravidly za následek nerovné podmínky, pokud jde o náhradu škody, a mohou nepříznivě ovlivnit hospodářskou soutěž na trzích, na nichž působí jak poškozené strany, tak i protiprávně jednající podniky.
- (7) Podniky, které jsou usazeny a které působí v různých členských státech, podléhají procesním pravidlům, která významně ovlivňují rozsah, v jakém mohou být považovány za odpovědné za porušení právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže. Toto nerovné prosazování práva Unie na náhradu škody může vést ke konkurenční výhodě některých podniků, které porušily články 101 nebo 102 Smlouvy, a odrazovat od uplatnění práva usazování a volného pohybu zboží nebo služeb v členských státech, v nichž je právo o náhradu škody prosazováno účinněji. Tyto rozdíly v režimech odpovědnosti, které platí v jednotlivých členských státech, mohou nepříznivě ovlivnit hospodářskou soutěž i řádné fungování vnitřního trhu.
- (8) Je proto nutné zajistit rovnější podmínky pro podniky, které působí na vnitřním trhu, a zlepšit podmínky, za nichž mohou spotřebitelé uplatnit práva, která jim přiznává vnitřní trh. Je rovněž vhodné zvýšit právní jistotu a snížit rozdíly mezi členskými státy, pokud jde o vnitrostátní pravidla upravující žaloby o náhradu škody způsobené porušením evropských právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže a vnitrostátních právních předpisů o hospodářské soutěži, pokud jsou tyto použity souběžně s evropskými právními předpisy. Sbližování těchto pravidel rovněž pomůže zamezit vzniku ještě větších rozdílů mezi pravidly členských států, která upravují žaloby o náhradu škody ve věcech týkajících se hospodářské soutěže.

⁵³

Úř. věst. C 326, 26.10.2012, s. 391.

- (9) V čl. 3 odst. 1 nařízení (ES) č. 1/2003 je stanoveno, že „pokud orgány pro hospodářskou soutěž členských států nebo vnitrostátní soudy použijí vnitrostátní právní předpisy o hospodářské soutěži na dohody, rozhodnutí sdružení podniků nebo jednání ve vzájemné shodě ve smyslu [čl. 101 odst. 1)] Smlouvy, které by mohly ovlivnit obchod mezi členskými státy ve smyslu uvedeného ustanovení, použijí také článek [101] Smlouvy na takové dohody rozhodnutí nebo jednání ve vzájemné shodě. Pokud orgány pro hospodářskou soutěž členských států nebo vnitrostátní soudy použijí vnitrostátní právní předpisy o hospodářské soutěži na zneužití zakázané článkem [102] Smlouvy, použijí také článek [102] Smlouvy.“ V zájmu řádného fungování vnitřního trhu a větší právní jistoty a rovnějších podmínek pro podniky a spotřebitele je vhodné, aby se oblast působnosti této směrnice vztahovala na žaloby o náhradu škody na základě porušení vnitrostátních právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže, pokud jsou tyto použity podle čl. 3 odst. 1 nařízení (ES) č. 1/2003. Uplatňování odlišných pravidel týkajících se občanskoprávní odpovědnosti za porušení článků 101 a 102 Smlouvy a za porušení pravidel vnitrostátních právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže, která musí být použita v téže věci a souběžně s právními předpisy Unie v oblasti hospodářské soutěže, by jinak nepříznivě ovlivnila postavení žalobců ve stejném řízení a rozsah jejich nároků a představovala by překážku řádného fungování vnitřního trhu.
- (10) Při neexistenci právních předpisů Unie jsou žaloby o náhradu škody upraveny vnitrostátními pravidly a postupy jednotlivých členských států. Všechna vnitrostátní pravidla upravující výkon práva na náhradu škody vyplývající z porušení článků 101 nebo 102 Smlouvy, včetně pravidel týkajících se aspektů, jimiž se tato směrnice nezabývá, jako je příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním a škodou, musí dodržovat zásady efektivity a rovnocennosti. To znamená, že nesmí být navržena ani uplatňována způsobem, který nadměrně ztěžuje či prakticky znemožňuje výkon práva na náhradu škody, které je zaručeno Smlouvou, a nesmí být navržena ani uplatňována méně příznivým způsobem než pravidla, kterými se řídí obdobné situace ve vnitrostátním právu.
- (11) Tato směrnice potvrzuje *acquis communautaire* týkající se práva Unie na náhradu škody způsobené porušením právních předpisů Unie v oblasti hospodářské soutěže, zejména aktivní legitimace a vymezení škody, jak je uvedeno v judikatuře Soudního dvora Evropské unie, a nepředjímá jeho případný další vývoj. Každá osoba, které byla protiprávním jednáním způsobena škoda, může požadovat náhradu skutečné ztráty (*damnum emergens*), ušlého zisku (*lucrum cessans*) a zaplacení úroků od okamžiku vzniku škody do doby, než bylo zaplacení odškodnění. Toto právo se uznává u všech fyzických nebo právnických osob, spotřebitelů, podniků i orgánů veřejné moci, bez ohledu na existenci přímého smluvního vztahu s protiprávně jednajícím podnikem a bez ohledu na skutečnost, zda protiprávní jednání předtím zjistil orgán pro hospodářskou soutěž. Tato směrnice by neměla vyžadovat, aby členské státy zavedly při prosazování článků 101 a 102 Smlouvy mechanismy kolektivního odškodnění.
- (12) Žaloby o náhradu škody způsobené porušením vnitrostátních právních předpisů nebo právních předpisů Unie v oblasti hospodářské soutěže obvykle vyžadují složitý rozbor skutkové podstaty a ekonomickou analýzu. Důkazy potřebné k prokázání nároku na náhradu škody často vlastní výhradně odpůrce nebo třetí osoby a žalobce o nich není dostatečně informován a nemá k nim přístup. V této situaci mohou přísné právní požadavky, aby žalobci na počátku řízení podrobně uvedli veškeré skutečnosti jejich případu a předložili přesně stanovené podpůrné důkazy, neoprávněně omezit účinný výkon práva na náhradu škody, které je zaručeno Smlouvou.

- (13) Důkazy jsou v řízení o náhradě škody způsobené porušením vnitrostátních právních předpisů nebo předpisů Unie v oblasti hospodářské soutěže důležitým prvkem. Jelikož se však soudní spory týkající se porušení antimonopolních pravidel vyznačují asymetrií informací, je vhodné zajistit, aby poškozené strany měly právo na zpřístupnění důkazů, které jsou důležité pro jejich nárok, aniž by musely jednotlivé důkazy upřesnit. V zájmu zajištění rovnosti zbraní by tyto prostředky měly být k dispozici rovněž žalovaným stranám v řízeních o náhradě škody, aby mohly požádat o zpřístupnění důkazů třetími osobami. Pokud chce vnitrostátní soud nařídít zpřístupnění důkazů ze strany Komise, použije se s ohledem na žádosti o informace zásada loajální spolupráce mezi Evropskou unií a členskými státy (čl. 4 odst. 3 Smlouvy o EU) a čl. 15 odst. 1 nařízení č. 1/2003.
- (14) Příslušné důkazy by měly být zpřístupněny na základě rozhodnutí soudu a pod jeho přísnou kontrolou, zejména pokud jde o nezbytnost a přiměřenost opatření k zpřístupnění důkazů. Z požadavku na přiměřenost vyplývá, že žádostem o zpřístupnění lze vyhovět pouze tehdy, pokud poškozená strana na základě obvykle dostupných skutečností věrohodně prokázala, že jí žalovaný způsobil škodu. Žádost o zpřístupnění důkazů by měla odkazovat na kategorie důkazů, které jsou na základě obvykle dostupných skutečností vymezeny co nejpřesněji a nejúžeji.
- (15) Požadavek na přiměřenost by měl být pečlivě posouzen rovněž v případě, že zpřístupnění může odhalit strategii orgánu pro hospodářskou soutěž týkající se šetření tím, že je prozrazeno, které dokumenty jsou součástí spisu, nebo mít negativní dopad na způsob, jakým společnosti spolupracují s orgánem pro hospodářskou soutěž. Žádost o zpřístupnění důkazů by se proto neměla považovat za přiměřenou, pokud se vztahuje na obecné zpřístupnění dokumentů obsažených ve spisu orgánu pro hospodářskou soutěž, který se týká určitého případu, nebo dokumentů poskytnutých některou ze stran v rámci konkrétního řízení. Takovéto obecné žádosti o zpřístupnění důkazů by nebyly rovněž slučitelné s povinností dožadující strany vymezit kategorie důkazů co nejpřesněji a nejúžeji.
- (16) Pokud soud požádá příslušný soud jiného členského státu, aby provedl dokazování, nebo pokud požádá o provedení dokazování přímo v jiném členském státě, použijí se ustanovení nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 ze dne 28. května 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech⁵⁴.
- (17) Ačkoli by v řízeních o náhradě škody měly být v zásadě dostupné příslušné důkazy obsahující obchodní tajemství či jiné důvěrné informace, tyto důvěrné informace musí být náležitě chráněny. Vnitrostátní soudy by proto měly mít k dispozici celou škálu opatření k ochraně těchto důvěrných údajů před zpřístupněním během řízení. K těmto opatřením může patřit možnost neveřejných jednání, omezení okruhu osob, které mohou důkazy přezkoumat, a pověření odborníků, aby vypracovali shrnutí informací v souhrnné či jiné podobě neobsahující důvěrné údaje. Opatření chránící obchodní tajemství a jiné důvěrné údaje by neměla v praxi bránit uplatnění práva na náhradu škody.
- (18) Účinné a soudržné používání článků 101 a 102 Smlouvy ze strany Komise a vnitrostátních orgánů pro hospodářskou soutěž vyžaduje společný přístup v celé Unii, pokud jde o vzájemný vztah mezi pravidly pro zpřístupňování důkazů a způsobem, jakým jsou tyto články prosazovány orgánem pro hospodářskou soutěž. Zpřístupnění důkazů by nemělo nepatříčně poškodit účinnost prosazování právních

⁵⁴

Úř. věst. L 174, 27.6.2001, s. 1.

předpisů v oblasti hospodářské soutěže orgánem pro hospodářskou soutěž. Omezení týkající se zpřístupnění důkazů by neměla orgánům pro hospodářskou soutěž bránit ve zveřejnění jejich rozhodnutí v souladu s použitelnými pravidly Unie nebo vnitrostátními pravidly.

- (19) Důležitými nástroji při veřejnoprávním prosazování právních předpisů Unie v oblasti hospodářské soutěže jsou programy shovívavosti a řízení o narovnání, jelikož přispívají k odhalení, účinnému stíhání a trestání nejzávažnějších případů porušení právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže. Podniky mohou být odrazovány od spolupráce v tomto kontextu, pokud by je zpřístupnění dokumentů, které vyhotovily výslovně za tímto účelem, vystavilo občanskoprávní odpovědnosti za nepříznivějších podmínek než ostatní účastníky protiprávního jednání, kteří s orgány pro hospodářskou soutěž nespolupracovali. Aby bylo zajištěno, že podniky jsou na základě programu shovívavosti nebo v řízení o narovnání ochotny předložit orgánu pro hospodářskou soutěž dobrovolná prohlášení potvrzující jejich účast na porušení právních předpisů Unie nebo vnitrostátních právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže, měla by být tato prohlášení vyňata z povinnosti týkající se zpřístupnění důkazů.
- (20) Výjimka týkající se zpřístupnění by se měla mimoto vztahovat i na jakékoli opatření k zpřístupnění důkazů, které by nepatřičně zasahovalo do probíhajícího šetření orgánu pro hospodářskou soutěž, jež se týká porušení vnitrostátních právních předpisů nebo právních předpisů Unie v oblasti hospodářské soutěže. Informace, které vypracoval orgán pro hospodářskou soutěž v průběhu svého řízení za účelem prosazování vnitrostátních právních předpisů nebo právních předpisů Unie v oblasti hospodářské soutěže (např. prohlášení o námitkách) nebo účastník těchto řízení (např. odpovědi na žádosti orgánu pro hospodářskou soutěž o informace), by proto mělo být možné v řízeních o náhradě škody zpřístupnit až poté, co orgán pro hospodářskou soutěž shledal, že došlo k porušení vnitrostátních pravidel hospodářské soutěže nebo pravidel hospodářské soutěže Unie, či jinak ukončil své řízení.
- (21) Kromě důkazů uvedených v 19. a 20. bodě odůvodnění by měly mít vnitrostátní soudy možnost nařídit v rámci řízení o náhradě škody zpřístupnění důkazů, které existují bez ohledu na řízení orgánu pro hospodářskou soutěž (dále jen „existující informace“).
- (22) Jakákoli fyzická nebo právnická osoba, která získá důkazy prostřednictvím přístupu ke spisu orgánu pro hospodářskou soutěž při výkonu svého práva na obhajobu v rámci šetření orgánu pro hospodářskou soutěž, může tyto důkazy použít pro účely řízení o náhradě škody, jehož je účastníkem. Toto použití by mělo být přípustné rovněž v případě fyzické nebo právnické osoby, která převzala její práva a povinnosti, včetně získáním jejího nároku. Pokud byly důkazy získány právnickou osobou, která je součástí skupiny společností představující jeden podnik za účelem uplatnění článků 101 a 102 Smlouvy, je použití těchto důkazů přípustné rovněž ze strany ostatních právních subjektů náležejících ke stejnému podniku.
- (23) Použití uvedené v předchozím bodě odůvodnění však nesmí nepatřičně poškozovat účinné prosazování právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže ze strany orgánu pro hospodářskou soutěž. Omezení týkající se zpřístupnění důkazů uvedená v 19. a 20. bodě odůvodnění by se proto měla vztahovat i na použití důkazů, které byly získány výhradně přístupem ke spisu orgánu pro hospodářskou soutěž. Důkazy získané od orgánu pro hospodářskou soutěž při výkonu práva na obhajobu by se mimoto neměly stát předmětem obchodování. Možnost použít důkazy, které byly získány výhradně prostřednictvím přístupu ke spisu orgánu pro hospodářskou soutěž,

by proto měla být omezena na fyzickou nebo právnickou osobu, která uplatnila své právo na obhajobu, a její právní nástupce, jak je uvedeno v předchozím bodě odůvodnění. Toto omezení však nebrání tomu, aby vnitrostátní soud nařídil zpřístupnění těchto důkazů za podmínek stanovených v této směrnici.

- (24) Podání žaloby o náhradu škody nebo zahájení šetření orgánem pro hospodářskou soutěž znamená riziko, že dotyčné podniky mohou zničit nebo skrýt důkazy, které by byly užitečné k doložení nároku poškozené strany na náhradu škody. Aby se zamezilo zničení příslušných důkazů a zajistilo dodržení soudních příkazů k jejich zpřístupnění, měly by mít soudy možnost uložit dostatečně odrazující sankce. Co se týká účastníků řízení, obzvláště účinná může být sankce v podobě vyvození negativních závěrů v řízení o náhradě škody, která může zamezit časovým prodlevám. Měly by být k dispozici rovněž sankce za nesplnění povinnosti chránit důvěrné údaje a za zneužití informací získaných zpřístupněním. Sankce by měly být obdobně k dispozici i v případě, jsou-li informace získané prostřednictvím přístupu ke spisu orgánu pro hospodářskou soutěž při výkonu práva určité osoby na obhajobu v rámci šetření tohoto orgánu zneužity v řízeních o náhradě škody.
- (25) V čl. 16 odst. 1 nařízení (ES) č. 1/2003 je stanoveno, že pokud vnitrostátní soudy rozhodují o dohodách, rozhodnutích nebo jednáních podle článků 101 nebo 102 Smlouvy, které jsou již předmětem rozhodnutí Komise, nemohou rozhodnout v rozporu s rozhodnutím přijatým Komisí. V zájmu zvýšení právní jistoty, zamezení nejednotnosti při uplatňování těchto ustanovení Smlouvy, zvýšení účinnosti a zjednodušení řízení o náhradě škody a posílení fungování vnitřního trhu pro podniky a spotřebitele by nemělo být obdobně možné zpochybnit pravomocné rozhodnutí vnitrostátního orgánu pro hospodářskou soutěž nebo odvolacího soudu, v němž se konstatuje, že došlo k porušení článků 101 nebo 102 Smlouvy, v řízeních o náhradě škody souvisejících s tímž protiprávním jednáním, a to bez ohledu na to, zda je řízení zahájeno v členském státě, v němž se nachází dotyčný orgán nebo odvolací soud. Totéž by mělo platit pro rozhodnutí, v němž se dospělo k závěru, že byla porušena ustanovení vnitrostátních právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže, v případech, kdy jsou v téže věci použity souběžně vnitrostátní právní předpisy i právní předpisy Unie v oblasti hospodářské soutěže. Tento účinek rozhodnutí vnitrostátních orgánů pro hospodářskou soutěž a odvolacích soudů o porušení pravidel hospodářské soutěže by se měl vztahovat na normativní část rozhodnutí a příslušné body odůvodnění. Tímto nejsou dotčena práva a povinnosti vnitrostátních soudů podle článku 267 Smlouvy.
- (26) Vnitrostátní pravidla týkající se začátku běhu, délky, pozastavení nebo přerušení promlčecích lhůt by neměla nepřiměřeně bránit podání žaloby o náhradu škody. To je obzvláště důležité s ohledem na žaloby, které vycházejí ze zjištění protiprávního jednání orgánem pro hospodářskou soutěž nebo odvolacím soudem. Za tímto účelem by měly mít poškozené strany možnost podat žalobu o náhradu škody i po skončení řízení orgánu pro hospodářskou soutěž s ohledem na prosazování vnitrostátních právních předpisů o hospodářské soutěži a právních předpisů Unie v oblasti hospodářské soutěže.
- (27) Jestliže několik podniků poruší pravidla hospodářské soutěže společně (například v případě kartelu), je vhodné umožnit, aby byly tyto podniky, které se společně podílely na protiprávním jednání, společně a nerozdílně odpovědné za veškerou škodu způsobenou protiprávním jednáním. Podniky, které se společně dopustily protiprávního jednání, by měly mít mezi sebou nárok na získání příspěvku, pokud jeden z protiprávně jednajících podniků zaplatil více, než činil jeho podíl. Stanovení

tohoto podílu jako relativní odpovědnosti daného účastníka protiprávního jednání a příslušných kritérií, jako je obrát, podíl na trhu nebo úloha v kartelu, je ponecháno na použitelných vnitrostátních právních předpisech, přičemž jsou dodrženy zásady efektivity a rovnocennosti.

- (28) Podniky, které s orgány pro hospodářskou soutěž spolupracují na základě programu shovívavosti, hrají klíčovou úlohu při odhalování protiprávního jednání tajného kartelu a ukončení tohoto protiprávního jednání, čímž často sníží škodu, která mohla být způsobena v případě, že by protiprávní jednání pokračovalo. Je proto vhodné umožnit, aby podniky, kterým orgán pro hospodářskou soutěž na základě programu shovívavosti prominul pokutu, byly chráněny před tím, že budou nepřiměřeně čelit žalobám o náhradu škody, přičemž je třeba mít na paměti, že rozhodnutí orgánu pro hospodářskou soutěž, v němž se konstatuje, že došlo k protiprávnímu jednání, může pro podnik, kterému byla prominuta pokuta, nabýt právní moci dříve, než nabude právní moci rovněž pro ostatní podniky, kterým pokuta prominuta nebyla. Je proto vhodné, aby byl podnik, kterému byla prominuta pokuta, v zásadě zproštěn společné a nerozdílné odpovědnosti za veškerou škodu a aby jeho příspěvek nepřekročil výši škody, která byla způsobena jeho přímým nebo nepřímým odběratelům či v případě nákupního kartelu jeho přímým nebo nepřímým dodavatelům. Pokud kartel způsobil škodu pouze jiným osobám než odběratelům/dodavatelům protiprávně jednajících podniků, neměl by příspěvek podniku, kterému byla prominuta pokuta, překročit jeho relativní odpovědnost za škodu způsobenou kartelem. Tento podíl by se měl stanovit v souladu se stejnými pravidly, jaká se používají k určení příspěvků mezi protiprávně jednajícími podniky 27. bod odůvodnění). Podnik, kterému byla prominuta pokuta, by měl zůstat plně odpovědný vůči jiným poškozeným stranám, než jsou jeho přímí odběratelé nebo dodavatelé, pouze tehdy, nemohou-li tito získat plné odškodnění od ostatních protiprávně jednajících podniků.
- (29) Spotřebitelé a podniky poškozené porušením vnitrostátních právních předpisů nebo právních předpisů Unie v oblasti hospodářské soutěže mají nárok na náhradu skutečné ztráty a ušlého zisku. Skutečná ztráta může vyplývat z rozdílu mezi cenami, které byly skutečně zaplacený, a cenami, které by byly zaplacený v případě, že by k protiprávnímu jednání nedošlo. Pokud poškozená strana snížila svou skutečnou ztrátu tím, že ji zcela nebo částečně přenesla na své vlastní odběratele, přenesená ztráta již nepředstavuje škodu, za niž by strana, která ji přenesla, měla být odškodněna. Je proto v zásadě vhodné umožnit, aby protiprávně jednající podnik použil přenesení skutečné ztráty na svou obhajobu proti žalobě o náhradu škody. Je vhodné stanovit, že pokud protiprávně jednající podnik použije obhajobu založenou na přenesení, musí prokázat existenci a rozsah přenesení navýšených cen.
- (30) Pokud však byly navýšené ceny přeneseny na osoby, které z právního hlediska nemohou požadovat náhradu škody, není vhodné umožnit, aby protiprávně jednající podnik použil obhajobu založenou na přenesení, jelikož to by jej zbavilo odpovědnosti za škodu, kterou způsobil. Soud, u něhož bylo zahájeno řízení, by měl proto v případě, že je v dané věci použita obhajoba založená na přenesení, posoudit, zda osoby, na něž byly navýšené ceny údajně přeneseny, mohou z právního hlediska požadovat náhradu škody. Ačkoliv nepřímí odběratelé mohou požadovat náhradu škody, vnitrostátní pravidla týkající se příčinné souvislosti (včetně pravidel vztahujících se na předvídatelnost a vzdálenost) uplatňovaná v souladu se zásadami práva Unie mohou mít za následek, že určité osoby (např. na úrovni dodavatelského řetězce, která je vzdálená od protiprávního jednání) nemohou z právního hlediska v daném případě požadovat náhradu škody. Pouze pokud soud shledá, že osoba, na níž byly údajně

přeneseny vyšší ceny, je z právního hlediska schopna požadovat náhradu škody, posoudí odůvodněnost obhajoby založené na přenesení.

- (31) Spotřebitelům nebo podnikům, na něž byla přenesena skutečná ztráta, vznikla škoda, která byla způsobena porušením vnitrostátních právních předpisů nebo právních předpisů Unie v oblasti hospodářské soutěže. Ačkoli by tato škoda měla být nahrazena protiprávně jednajícím podnikem, může být pro spotřebitele nebo podniky, jež sami u protiprávně jednajícího podniku nenakupovali, obzvláště složité prokázat rozsah této škody. Je proto vhodné stanovit, že pokud existence nároku na náhradu škody nebo částka, která má být přiznána, závisí na tom, zda nebo v jaké míře byla navýšená cena, kterou zaplatil přímý odběratel protiprávně jednajícího podniku, přenesena na nepřímého odběratele, má se za to, že nepřímý odběratel předložil důkaz, že navýšená cena zaplacená tímto přímým odběratelem byla v plné výši přenesena na jeho úroveň, může-li prokázat, že *prima facie* došlo k takovému přenesení. Dále je vhodné vymezit, za jakých podmínek se má mít za to, že nepřímý odběratel poskytl takovýto důkaz *prima facie*. Co se týká vyčíslení přenesené navýšené ceny, vnitrostátní soud by měl mít ve sporu, který projednává, pravomoc odhadnout, jaká část navýšené ceny byla přenesena na úroveň nepřímých odběratelů. Protiprávně jednající podnik by měl mít možnost prokázat, že skutečná ztráta nebyla přenesena, či nebyla přenesena zcela.
- (32) Porušení právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže se často týká podmínek a cen, za nichž jsou zboží nebo služby prodávány, a vede k navýšení ceny či jinému poškození odběratelů protiprávně jednajících podniků. Protiprávní jednání se může týkat rovněž dodávek pro protiprávně jednající podniky (např. v případě nákupního kartelu). V tomto případě by se měla odpovídajícím způsobem použít pravidla této směrnice, a zejména pravidla týkající se přenesení.
- (33) Žaloby o náhradu škody mohou podat jak poškozené strany pořizující zboží nebo služby u protiprávně jednajícího podniku, tak i odběratelé na následující úrovni dodavatelského řetězce. V zájmu posílení jednotnosti mezi rozsudky v těchto navzájem souvisejících řízeních, a tudíž zamezení tomu, aby škoda způsobená porušením vnitrostátních právních předpisů nebo právních předpisů EU v oblasti hospodářské soutěže nebyla nahrazena v plné výši nebo aby protiprávně jednající podnik musel zaplatit náhradu za škodu, která nevznikla, by měly vnitrostátní soudy náležitě zohlednit (umožňují-li to právní předpisy Unie nebo vnitrostátní právní předpisy) případná související řízení a výsledné rozsudky, zejména shledají-li, že bylo prokázáno přenesení. Tímto by neměla být dotčena základní práva na obhajobu a účinnou právní ochranu a spravedlivý proces v případě osob, které nebyly účastníky těchto soudních řízení. Tato řízení u soudů různých členských států lze považovat za navzájem související ve smyslu článku 30 nařízení č. 1215/2012. Podle tohoto ustanovení mohou jiné vnitrostátní soudy, než je soud, u něhož bylo řízení zahájeno jako první, řízení přerušit, nebo za určitých okolností prohlásit, že nejsou příslušné.
- (34) Poškozená strana, která prokázala, že jí v důsledku porušení právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže vznikla škoda, musí prokázat rovněž rozsah způsobené škody, aby získala odškodnění. Vyčíslení škody způsobené porušením antimonopolních pravidel je proces, který znamená posouzení obzvláště velkého množství faktických údajů a který může vyžadovat použití složitých ekonomických modelů. To je často velmi nákladné a poškozeným stranám to způsobuje potíže, pokud jde o získání potřebných údajů k doložení jejich nároků. Vyčíslení škody způsobené porušením antimonopolních pravidel jako takové může představovat podstatnou překážku, která poškozeným stranám znemožňuje získat náhradu za způsobenou škodu.

- (35) K odstranění asymetrie informací a některých problémů spojených s vyčíslením škody způsobené porušením antimonopolních pravidel a k zajištění účinných žalob o náhradu škody je vhodné předpokládat, že v případě protiprávní kartelové dohody způsobilo toto protiprávní jednání škodu, zejména prostřednictvím dopadu na cenu. V závislosti na skutkové podstatě daného případu to znamená, že kartel zapříčinil navýšení ceny, nebo zabránil snížení cen, k němuž by jinak došlo nebýt protiprávního jednání. Protiprávně jednající podnik by měl mít možnost tuto domněnku vyvrátit. Je vhodné tuto vyvratitelnou domněnku omezit na kartely vzhledem k tajné povaze kartelu, která zmíněnou asymetrii informací zvyšuje a poškozené straně ztěžuje získání potřebných důkazů k prokázání škody.
- (36) Při neexistenci pravidel Unie pro vyčíslení škody způsobené porušením právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže je na vnitrostátním právním systému každého členského státu a na vnitrostátních soudech, aby stanovily požadavky, které musí poškozená strana splnit při prokazování výše způsobené škody, přesnost, s níž je nutno tuto výši prokázat, metody, které lze použít k vyčíslení výše škody, a důsledky nemožnosti dodržet plně stanovené požadavky. Tyto vnitrostátní požadavky by však neměly být méně příznivé než požadavky, kterými se řídí obdobné situace ve vnitrostátním právu (zásada rovnocennosti), ani nesmí prakticky znemožňovat či nadměrně ztěžovat uplatnění práva Unie na náhradu škody (zásada efektivit). V tomto ohledu je třeba věnovat pozornost případné asymetrii informací mezi stranami a skutečnosti, že vyčíslení škody znamená posouzení toho, jak by se dotýčný trh vyvíjel v případě, že by k protiprávnímu jednání nedošlo. Toto posouzení vyžaduje srovnání se situací, která je z podstaty věci hypotetická, a proto je nelze nikdy provést naprosto přesně. Je tudíž vhodné udělit vnitrostátním soudům pravomoc odhadnout výši škody způsobené porušením právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže.
- (37) Poškozené strany a protiprávně jednající podniky by měly být vybízeny k tomu, aby se dohodly na náhradě škody způsobené porušením právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže prostřednictvím mechanismů pro řešení sporů dohodou, jako je mimosoudní vyrovnání, arbitráž nebo mediace. Toto řešení sporů dohodou by se mělo pokud možno vztahovat na co nejvíce poškozených stran a protiprávně jednajících podniků. Ustanovení této směrnice týkající se řešení sporů dohodou mají proto usnadnit používání těchto mechanismů a zvýšit jejich účinnost.
- (38) Promlčecí lhůty pro podání žaloby o náhradu škody mohou být takové, že poškozeným stranám a protiprávně jednajícím podnikům neposkytují dostatečný čas k tomu, aby dospěly k dohodě o odškodnění, které má být zapláceno. Aby měly obě strany skutečnou možnost zúčastnit se procesu řešení sporu dohodou před zahájením řízení u vnitrostátního soudu, musí být běh promlčecí lhůty po dobu trvání procesu řešení sporu dohodou pozastaven.
- (39) Pokud se strany rozhodnou zúčastnit procesu řešení sporu dohodou po zahájení řízení o náhradě škody u vnitrostátního soudu, které se týká stejného nároku, může tento soud řízení po dobu trvání procesu řešení sporu dohodou přerušit. Při zvažování, zda řízení přerušit, by měl vnitrostátní soud vzít v úvahu zájem týkající se rychlého řízení.
- (40) Aby se podnítily snahy o narovnání dohodou, neměl by být protiprávně jednající podnik, který zaplatí náhradu škody na základě vyřešení sporu dohodou, ve srovnání s ostatními protiprávně jednajícími podniky v horší pozici, než by tomu bylo v případě, že by k narovnání dohodou nedošlo. To může nastat v případě, je-li protiprávně jednající podnik usilující o narovnání i po narovnání dohodou nadále společně a nerozdílně odpovědný za škodu způsobenou protiprávním jednáním.

Protiprávně jednající podnik usilující o narovnání by proto v zásadě neměl mít povinnost poskytnout příspěvek ostatním protiprávně jednajícím podnikům, které o narovnání neusilovaly, pokud tyto podniky zaplatily náhradu škody poškozené straně, s níž prvně zmíněný protiprávně jednající podnik předtím uzavřel dohodu o narovnání. Paralelou k tomuto pravidlu o neposkytnutí příspěvku je to, že se nárok poškozené strany sníží o podíl protiprávně jednajícího podniku usilujícího o narovnání na škodu způsobené této straně. Tento podíl by se měl stanovit v souladu se stejnými pravidly, jaká se používají k určení příspěvků mezi protiprávně jednajícími podniky 27. bod odůvodnění). Bez tohoto snížení by byly protiprávně jednající podniky neusilující o narovnání nepatřičně dotčeny narovnáním, jehož se neúčastní. Protiprávně jednající podnik usilující o narovnání bude muset zaplatit náhradu škody, představuje-li pro poškozenou stranu jedinou možnost, pokud jde o získání plné náhrady škody.

- (41) Jsou-li ostatní protiprávně jednající podniky usilující o narovnání požádány, aby přispěly k náhradě škody, kterou následně zaplatili další účastníci protiprávního jednání neusilující o narovnání, měl by vnitrostátní soud vzít v úvahu náhradu škody, která byla zaplacená na základě dohody o narovnání, přičemž bere v úvahu, že ne všichni ostatní účastníci protiprávního jednání se nutně podíleli na celém věcném, časovém a zeměpisném rozsahu protiprávního jednání stejnou měrou.
- (42) Tato směrnice dodržuje základní práva a ctí zásady uznávané Listinou základních práv Evropské unie.
- (43) Jelikož by s ohledem na rozdíly mezi volbou politiky a právními předpisy na vnitrostátní úrovni, které se týkají práva Unie na náhradu škody v řízeních o náhradě škody způsobené porušením právních předpisů Unie v oblasti hospodářské soutěže, nebylo možné zajistit plný účinek článků 101 a 102 Smlouvy a řádné fungování vnitřního trhu pro podniky a spotřebitele, nemůže být těchto cílů uspokojivě dosaženo na úrovni členských států, a proto jej může být z důvodu požadované účinnosti a jednotnosti při uplatňování článků 101 a 102 Smlouvy lépe dosaženo na úrovni Unie. Evropský parlament a Rada proto mohou přijmout tuto směrnici v souladu se zásadou subsidiarity stanovenou v článku 5 Smlouvy o Evropské unii. V souladu se zásadou proporcionality stanovenou v uvedeném článku nepřekračuje tato směrnice rámec toho, co je nezbytné pro dosažení tohoto cíle.
- (44) V souladu se Společným politickým prohlášením členských států a Komise o informativních dokumentech ze dne 28. září 2011⁵⁵ se členské zavázaly, že v odůvodněných případech doplní oznámení o prováděcích opatřeních o jeden či více dokumentů s informacemi o vztahu mezi jednotlivými složkami směrnice a příslušnými částmi vnitrostátních prováděcích nástrojů. V případě této směrnice považuje zákonodárce předložení těchto dokumentů za odůvodněné,

⁵⁵ Úř. věst. C 369, 17.12.2011, s. 14.

KAPITOLA I

OBLAST PŮSOBNOSTI A DEFINICE

Článek 1

Oblast působnosti směrnice

1. Tato směrnice stanoví určitá pravidla nezbytná k zajištění toho, aby mohly všechny osoby, kterým byla způsobena škoda porušením článků 101 nebo 102 Smlouvy nebo vnitrostátních právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže, účinně uplatnit právo na náhradu této škody v plné výši. Směrnice stanoví rovněž pravidla posilující nenarušenou hospodářskou soutěž na vnitřním trhu a odstraňování překážek jeho řádného fungování zajištěním rovnocenné ochrany všech takto poškozených osob v celé Unii.
2. Tato směrnice stanoví rovněž pravidla pro koordinaci mezi prosazováním pravidel hospodářské soutěže ze strany orgánů pro hospodářskou soutěž a prosazováním těchto pravidel v řízeních o náhradě škody u vnitrostátních soudů.

Článek 2

Právo na náhradu škody v plné výši

1. Každá osoba, které byla způsobena škoda porušením vnitrostátních právních předpisů nebo právních předpisů Unie v oblasti hospodářské soutěže, je schopna požadovat náhradu této škody v plné výši.
2. Plná náhrada škody staví osoby, jimž byla způsobena škoda, do situace, v jaké by se nacházely, pokud by k protiprávnímu jednání nedošlo. Zahrnuje proto odškodnění za skutečnou ztrátu a ušlý zisk a zaplacení úroků od okamžiku vzniku škody do doby, než bylo skutečně zaplacen odškodnění za tuto škodu.
3. Členské státy zajistí, aby mohly všechny poškozené strany účinně uplatnit své nároky na náhradu škody.

Článek 3

Zásady efektivit a rovnocennosti

Členské státy zajistí, aby všechna vnitrostátní pravidla a postupy vztahující se na žaloby o náhradu škody byly navrženy a uplatňovány tak, aby bylo zajištěno, že jakákoli poškozená strana může účinně uplatnit právo Unie na plnou náhradu škody způsobené porušením právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže. Vnitrostátní pravidla a postupy vztahující se na žaloby o náhradu škody vyplývající z porušení článků 101 nebo 102 Smlouvy nesmí být pro poškozené strany méně příznivé než pravidla a postupy, kterými se řídí obdobné situace ve vnitrostátním právu.

Článek 4

Definice

Pro účely této směrnice se použijí tyto definice:

1. „porušením právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže“ se rozumí porušení článků 101 nebo 102 Smlouvy nebo vnitrostátních právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže ve smyslu bodu 2;
2. „vnitrostátními právními předpisy v oblasti hospodářské soutěže“ se rozumí ustanovení vnitrostátních právních předpisů sledující převážně stejný cíl jako články 101 a 102 Smlouvy, která jsou použita ve stejné věci a souběžně s právními předpisy Unie v oblasti hospodářské soutěže podle čl. 3 odst. 1 nařízení (ES) č. 1/2003;
3. „žalobou o náhradu škody“ se rozumí žaloba podle vnitrostátního práva, jejímž prostřednictvím vznáší poškozená strana u vnitrostátního soudu nárok na náhradu škody; může zahrnovat rovněž žaloby, jimiž určitá osoba jednající jménem jedné či více poškozených stran vznáší u vnitrostátního soudu nárok na náhradu škody, pokud vnitrostátní právní předpisy stanoví tuto možnost;
4. „nárokem na náhradu škody“ se rozumí nárok na odškodnění za škodu způsobenou porušením právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže;
5. „poškozenou stranou“ se rozumí osoba, která má nárok na náhradu škody;
6. „vnitrostátním orgánem pro hospodářskou soutěž“ se rozumí orgán určený členským státem podle článku 35 nařízení (ES) č. 1/2003 jakožto orgán zodpovědný za používání článků 101 a 102 Smlouvy;
7. „orgánem pro hospodářskou soutěž“ se rozumí Komise nebo vnitrostátní orgán pro hospodářskou soutěž;
8. „vnitrostátním soudem“ nebo „soudem“ se rozumí soud členského státu ve smyslu článku 267 Smlouvy;
9. „odvolacím soudem“ se rozumí vnitrostátní soud, který je zmocněn k přezkumu rozhodnutí vnitrostátního orgánu pro hospodářskou soutěž, přičemž v tomto kontextu může mít rovněž pravomoc konstatovat porušení článků 101 nebo 102 Smlouvy;
10. „rozhodnutím o protiprávním jednání“ se rozumí rozhodnutí orgánu pro hospodářskou soutěž nebo odvolacího soudu, v němž se konstatuje, že došlo k porušení právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže;
11. „pravomocným“ rozhodnutím o protiprávním jednání se rozumí rozhodnutí orgánu pro hospodářskou soutěž nebo odvolacího soudu o protiprávním jednání, které již nemůže být přezkoumáno;
12. „kartelem“ se rozumí dohody a/nebo jednání ve vzájemné shodě mezi dvěma či více soutěžiteli s cílem koordinovat jejich soutěžní chování na trhu a/nebo ovlivňovat příslušné parametry hospodářské soutěže, a to prostřednictvím praktik, jako je stanovování kupních nebo prodejních cen či jiných obchodních podmínek, přidělování produkčních nebo prodejních kvót, sdílení trhů včetně rozdělování trhů, omezování dovozů a vývozů a/nebo protisoutěžní chování vůči dalším konkurentům;
13. „programem shovívavosti“ se rozumí program, na jehož základě účastník kartelu spolupracuje nezávisle na ostatních podnicích účastnících se tohoto kartelu při

šetření orgánu pro hospodářskou soutěž tím, že dobrovolně poskytne informace o kartelu a o své úloze v něm, oplátkou za což je tomuto účastníku prominuta pokuta, která by byla za kartel uložena, nebo je tato pokuta snížena;

14. „prohlášením podniku v rámci řízení o shovívavosti“ se rozumí ústní nebo písemné prohlášení dobrovolně předložené podnikem nebo jeho jménem orgánu pro hospodářskou soutěž, které popisuje poznatky podniku ohledně tajného kartelu a jeho úlohu v tomto kartelu a které bylo vyhotoveno výslovně za účelem předložení orgánu k získání ochrany před pokutami nebo snížení pokut na základě programu shovívavosti, a to s ohledem na použití článku 101 Smlouvy nebo odpovídajícího ustanovení ve vnitrostátních právních předpisech; toto prohlášení nezahrnuje dokumenty nebo informace, které existují bez ohledu na řízení orgánu pro hospodářskou soutěž (dále jen „existující informace“);
15. „návrhem na narovnání“ se rozumí prohlášení dobrovolně předložené podnikem nebo jeho jménem orgánu pro hospodářskou soutěž, v němž podnik potvrdí svou účast na porušení článku 101 nebo odpovídajícího ustanovení ve vnitrostátních právních předpisech a svou zodpovědnost za toto protiprávní jednání a které bylo vyhotoveno výslovně jako oficiální žádost o použití zrychleného řízení ze strany orgánu;
16. „navýšením ceny“ se rozumí kladný rozdíl mezi cenou skutečně zaplacenou a cenou, která by existovala v případě, že by nedošlo k porušení právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže;
17. „narovnáním dohodou“ se rozumí dohoda, na jejímž základě je zaplacen náhrada škody po vyřešení sporu dohodou.

KAPITOLA II

ZPŘÍSTUPNĚNÍ DŮKAZŮ

Článek 5

Zpřístupnění důkazů

1. Členské státy zajistí, aby v případě, že žalobce předložil obvykle dostupné skutečnosti a důkazy věrohodně prokazující, že existují důvody pro podezření, že mu či osobám, které zastupuje, byla způsobena škoda porušením právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže ze strany žalovaného, mohly vnitrostátní soudy žalované straně nebo třetí osobě nařídit, aby zpřístupnily důkazy, a to bez ohledu na skutečnost, zda jsou tyto důkazy obsaženy rovněž ve spisu orgánu pro hospodářskou soutěž, či nikoli, s výhradou podmínek stanovených v této kapitole. Členské státy zajistí, aby soudy mohly na žádost žalované strany nařídit zpřístupnění důkazů rovněž žalobci nebo třetí osobě.

Tímto ustanovením nejsou dotčena práva a povinnosti vnitrostátních soudů podle nařízení Rady (ES) č. 1206/2001.
2. Členské státy zajistí, aby vnitrostátní soudy nařídily zpřístupnění důkazů podle odstavce 1, pokud strana, která zpřístupnění požaduje

- a) prokázala, že důkazy, které má pod kontrolou druhá strana nebo třetí osoba, jsou důležité pro doložení jejího nároku nebo pro obhajobu, a
 - b) uvedla konkrétní důkazy, nebo vymezila kategorie důkazů co nejpřesněji a nejužší, jak jí to umožňují obvykle dostupné skutečnosti.
3. Členské státy zajistí, aby vnitrostátní soudy omezily zpřístupnění důkazů na to, co je přiměřené. Při rozhodování, zda je zpřístupnění požadované určitou stranou přiměřené, uváží vnitrostátní soudy oprávněné zájmy všech stran a dotčených třetích osob. Vnitrostátní soudy vezmou v úvahu zejména:
- a) pravděpodobnost toho, že došlo k údajnému porušení právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže;
 - b) rozsah a náklady zpřístupnění, zejména pro případné dotčené třetí osoby;
 - c) to, zda důkazy, které mají být zpřístupněny, obsahují důvěrné údaje, zejména důvěrné údaje týkající se třetích osob, a opatření k ochraně těchto důvěrných údajů a
 - d) v případech, kdy protiprávní jednání je nebo bylo předmětem šetření orgánu pro hospodářskou soutěž, to, zda byla žádost zformulována konkrétně s ohledem na povahu, předmět nebo obsah těchto dokumentů, a nikoli jako nekonkrétní žádost týkající se dokumentů poskytnutých orgánu pro hospodářskou soutěž nebo obsažených ve spisu tohoto orgánu.
4. Členské státy zajistí, aby měly vnitrostátní soudy k dispozici účinná opatření k ochraně důvěrných údajů před nepatřičným použitím v nejvyšší možné míře, přičemž je současně zajištěno, že příslušné důkazy obsahující tyto informace jsou k dispozici v řízeních o náhradě škody.
5. Členské státy přijmou opatření nezbytná k zajištění plného účinku právních výsad a jiných práv, jež se týkají toho, že nikdo nesmí být nucen zpřístupnit existující důkazy.
6. Členské státy zajistí, aby v případě, že jejich soudy mají pravomoc nařídít zpřístupnění důkazů bez vyslechnutí osoby, která má důkazy zpřístupnit, nemohla být uložena sankce za nedodržení tohoto příkazu, dokud nebyla osoba, jíž je příkaz určen, vyslechnuta soudem.
7. Důkazy zahrnují všechny druhy důkazů, které jsou přípustné u vnitrostátního soudu, u něhož je podána žaloba, zejména dokumenty a jiné předměty obsahující informace bez ohledu na médium, na němž jsou tyto informace uloženy.
8. Aniž je dotčena povinnost stanovená v odstavci 4 a omezení uvedená v článku 6, tento článek nebrání členským státům v tom, aby zachovaly nebo zavedly pravidla, která vedou k širšímu zpřístupňování důkazů.

Článek 6

Omezení týkající se zpřístupnění důkazů ze spisu orgánu pro hospodářskou soutěž

1. Členské státy zajistí, aby pro účely řízení o náhradě škody nemohly vnitrostátní soudy určité straně nebo třetí osobě nikdy nařídít zpřístupnění těchto kategorií důkazů:
- a) prohlášení podniků v rámci řízení o shovívavosti a

- b) návrhy na narovnání.
- 2. Členské státy zajistí, aby za účelem řízení o náhradě škody mohly vnitrostátní soudy zpřístupnění níže uvedených kategorií důkazů nařídít až poté, co orgán pro hospodářskou soutěž ukončil své řízení nebo vydal rozhodnutí uvedené v článku 5 nařízení č. 1/2003 nebo v kapitole III nařízení č. 1/2003:
 - a) informace, které vypracovala fyzická nebo právnická osoba výslovně pro řízení orgánu pro hospodářskou soutěž, a
 - b) informace, které vyhotovil orgán pro hospodářskou soutěž během svého řízení.
- 3. Zpřístupnění důkazů obsažených ve spisu orgánu pro hospodářskou soutěž, které nespadají do žádné z kategorií uvedených v odstavcích 1 nebo 2 tohoto článku, může být v rámci řízení o náhradě škody nařízeno kdykoli.

Článek 7

Omezení týkající se použití důkazů získaných výhradně prostřednictvím přístupu ke spisu orgánu pro hospodářskou soutěž

- 1. Členské státy zajistí, aby v řízeních o náhradě škody nebyly přípustné důkazy spadající do jedné z kategorií uvedených v čl. 6 odst. 1, které určitá fyzická nebo právnická osoba získala výhradně prostřednictvím přístupu ke spisu orgánu pro hospodářskou soutěž při výkonu svých práv na obhajobu podle článku 27 nařízení č. 1/2003 nebo odpovídajících ustanovení vnitrostátních právních předpisů.
- 2. Členské státy zajistí, aby důkazy spadající do jedné z kategorií uvedených v čl. 6 odst. 2, které určitá fyzická nebo právnická osoba získala výhradně prostřednictvím přístupu ke spisu orgánu pro hospodářskou soutěž při výkonu svých práv na obhajobu podle článku 27 nařízení č. 1/2003 nebo odpovídajících ustanovení vnitrostátních právních předpisů, nebyly v řízeních o náhradě škody přípustné, dokud orgán pro hospodářskou soutěž neukončil své řízení nebo nevydal rozhodnutí uvedené v článku 5 nařízení č. 1/2003 nebo v kapitole III nařízení č. 1/2003.
- 3. Členské státy zajistí, aby důkazy, které určitá fyzická nebo právnická osoba získala výhradně prostřednictvím přístupu ke spisu orgánu pro hospodářskou soutěž při výkonu svých práv na obhajobu podle článku 27 nařízení č. 1/2003 nebo odpovídajících ustanovení vnitrostátních právních předpisů a které nejsou nepřípustné podle odstavců 1 nebo 2 tohoto článku, mohly být v řízení o náhradě škody použity pouze touto osobou nebo fyzickou či právnickou osobou, která převzala její práva, včetně osoby, která získala její nárok.

Článek 8

Sankce

- 1. Členské státy zajistí, aby mohly vnitrostátní soudy uložit stranám, třetím osobám a jejich právním zástupcům sankce v případě, že:
 - a) nesplní nebo odmítnou splnit příkaz soudu týkající se zpřístupnění důkazů;
 - b) zničí příslušné důkazy, za předpokladu, že v době zničení:

- i) strana, která důkazy zničila, byla účastníkem řízení orgánu pro hospodářskou soutěž týkajícího se chování, na němž je žaloba o náhradu škody založena, nebo
 - ii) strana, která důkazy zničila, věděla nebo měla přiměřeně vědět, že u vnitrostátního soudu byla podána žaloba o náhradu škody a že důkazy byly důležité pro doložení nároku na náhradu škody nebo pro obhajobu proti této žalobě; nebo
 - iii) strana, která důkazy zničila, věděla, že důkazy jsou důležité pro probíhající nebo budoucí řízení o náhradě škody, která sama zahájila nebo která byla zahájena proti ní;
- c) nesplní nebo odmítnou splnit povinnosti uložené v soudním příkazu, které se týkají ochrany důvěrných údajů, nebo
 - d) zneužijí práva týkající se zpřístupnění důkazů stanovená v této kapitole a důkazy nebo informace takto získané.
2. Členské státy zajistí, aby sankce, které mohou vnitrostátní soudy uložit, byly účinné, přiměřené a odrazující. Sankce, které mají vnitrostátní soudy k dispozici, zahrnují s ohledem na chování účastníka řízení o náhradě škody možnost vyvodit negativní závěry, jako je předpoklad, že příslušná záležitost byla prokázána, nebo úplné či částečné zamítnutí nároků a obhajoby, a možnost nařídit uhrazení výdajů.

KAPITOLA III

ÚČINEK VNITROSTÁTNÍCH ROZHODNUTÍ, PROMLČECÍ LHŮTY, SPOLEČNÁ A NEROZDÍLNÁ ODPOVĚDNOST

Článek 9

Účinek vnitrostátních rozhodnutí

Členské státy zajistí, aby v případě, že vnitrostátní soudy v řízeních o náhradu škody rozhodují o dohodách, rozhodnutích nebo jednáních podle článků 101 nebo 102 Smlouvy nebo podle vnitrostátních právních předpisů o hospodářské soutěži, které jsou již předmětem pravomocného rozhodnutí vnitrostátního orgánu pro hospodářskou soutěž nebo odvolacího soudu o protiprávním jednání, nemohly tyto soudy rozhodnout v rozporu s takovýmto konstatováním protiprávního jednání. Touto povinností nejsou dotčena práva a povinnosti podle článku 267 Smlouvy.

Článek 10

Promlčecí lhůty

1. Členské státy stanoví pravidla vztahující se na promlčecí lhůty pro podání žaloby o náhradu škody v souladu s tímto článkem. Tato pravidla určují okamžik, od kterého začíná běžet promlčecí lhůta, délku této lhůty a okolnosti, za nichž může být běh této lhůty přerušen nebo pozastaven.

2. Členské státy zajistí, aby promlčecí lhůta nezačala běžet před tím, než se poškozená strana dozví nebo než se mohla přiměřeně dovědět o
 - i) chování představujícím protiprávní jednání;
 - ii) hodnocení takového jednání jako porušení právních předpisů Unie v oblasti hospodářské soutěže nebo vnitrostátních právních předpisů o hospodářské soutěži;
 - iii) skutečnosti, že jí byla protiprávním jednáním způsobena škoda, a
 - iv) totožnosti protiprávně jednající osoby, která tuto škodu způsobila.
3. Členské státy zajistí, aby promlčecí lhůta nezačala běžet přede dnem, k němuž je ukončeno trvající nebo opakované protiprávní jednání.
4. Členské státy zajistí, aby promlčecí lhůta pro podání žaloby o náhradu škody činila nejméně pět let.
5. Členské státy zajistí, aby v případě, že orgán pro hospodářskou soutěž přijme opatření za účelem šetření nebo zahájí řízení s ohledem na protiprávní jednání, jehož se týká žaloba o náhradu škody, byl běh promlčecí lhůty přerušen. Toto přerušení běhu lhůty skončí nejdříve jeden rok poté, co rozhodnutí o protiprávním jednání nabylo právní moci nebo bylo řízení jinak ukončeno.

Článek 11

Společná a nerozdílná odpovědnost

1. Členské státy zajistí, aby podniky, které společně porušily právní předpisy v oblasti hospodářské soutěže, byly společně a nerozdílně odpovědné za škodu způsobenou tímto protiprávním jednáním: každý z protiprávně jednajících podniků musí nahradit škodu v plné výši a poškozená strana může požadovat plnou náhradu škody od kteréhokoli z těchto podniků, dokud nebyla plně odškodněna.
2. Členské státy zajistí, aby byl podnik, kterému orgán pro hospodářskou soutěž na základě programu shovívavosti prominul pokutu, odpovědný vůči jiným poškozeným stranám, než jsou jeho přímí nebo nepřímí odběratelé či dodavatelé, pouze tehdy, pokud tyto poškozené strany prokážou, že nemohou získat plné odškodnění od ostatních podniků, které se podílely na stejném porušení právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže.
3. Členské státy zajistí, aby mohl protiprávně jednající podnik získat příspěvek od kteréhokoli jiného protiprávně jednajícího podniku, přičemž výše tohoto příspěvku bude stanovena na základě jejich relativní odpovědnosti za škodu způsobenou protiprávním jednáním. Výše příspěvku podniku, kterému orgán pro hospodářskou soutěž prominul na základě svého programu shovívavosti pokutu, nepřesáhne výši škody, kterou způsobil svým vlastním přímým nebo nepřímým odběratelům či dodavatelům.
4. Členské státy zajistí, aby v případě, že protiprávní jednání způsobilo škodu jiným poškozeným stranám, než jsou přímí nebo nepřímí odběratelé či dodavatelé protiprávně jednajících podniků, byla výše příspěvku podniku, kterému byla prominuta pokuta, stanovena na základě jeho relativní odpovědnosti za tuto škodu.

KAPITOLA IV

PŘENESENÍ NAVÝŠENÝCH CEN

Článek 12

Obhajoba založená na přenesení

1. Členské státy zajistí, aby žalovaná strana v řízení o náhradě škody mohla na svou obhajobu proti žalobě o náhradu škody použít skutečnost, že žalobce ceny navýšené v důsledku z protiprávního jednání zcela nebo částečně přenesl. Přenesení navýšených cen musí prokázat žalovaný.
2. Pokud byly navýšené ceny přeneseny na osoby na další úrovni dodavatelského řetězce, pro něž je z právního hlediska nemožné požadovat náhradu škody, nesmí žalovaný použít obhajobu uvedenou v předchozím odstavci.

Článek 13

Nepřímí odběratelé

1. Členské státy zajistí, aby v případě, že v řízení o náhradě škody existence nároku na náhradu škody nebo výše náhrady škody, která má být přiznána, závisí na tom, zda či v jaké míře byly navýšené ceny přeneseny na žalobce, nesl důkazní břemeno s ohledem na existenci a rozsah tohoto přenesení žalobce.
2. V situaci uvedené v odstavci 1 tohoto článku se má za to, že nepřímý odběratel prokázal, že na něj byla přenesena navýšená cena, pokud prokázal, že:
 - a) se žalovaný dopustil porušení právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže;
 - b) protiprávní jednání vedlo k navýšení ceny pro přímého odběratele žalovaného a
 - c) pořídil zboží nebo služby, jichž se týkalo protiprávní jednání, nebo zboží či služby odvozené z takového zboží nebo služeb nebo zboží či služby obsahující takovéto zboží nebo služby.

Členské státy zajistí, že soud má pravomoc odhadnout, jaká část navýšené ceny byla přenesena.

Tímto odstavcem není dotčeno právo protiprávně jednajícího podniku prokázat, že navýšení cen nebylo na nepřímého odběratele přeneseno, či na něj nebylo přeneseno zcela.

Článek 14

Ušlý zisk a protiprávní jednání na úrovni dodávek

1. Pravidly stanovenými v této kapitole není dotčeno právo poškozené strany požadovat náhradu za ušlý zisk.
2. Členské státy zajistí, aby se pravidla stanovená v této kapitole uplatňovala odpovídajícím způsobem v případě, že se porušení právních předpisů hospodářské soutěže týká dodávek pro protiprávně jednající podnik.

Článek 15

Žaloby o náhradu škody podané žalobci z jiných úrovní dodavatelského řetězce

1. Členské státy zajistí, aby při posuzování, zda je splněno důkazní břemeno vyplývající z použití článku 13, vzaly vnitrostátní soudy, u nichž byla podána žaloba o náhradu škody, náležitě v úvahu
 - a) řízení o náhradě škody, která se týká téhož porušení právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže, byla však zahájena žalobci z jiných úrovní dodavatelského řetězce; nebo
 - b) rozsudky vynesené v takovýchto řízeních.
2. Tímto článkem nejsou dotčena práva a povinnosti vnitrostátních soudů podle článku 30 nařízení (EU) č. 1215/2012.

KAPITOLA V

VYČÍSLENÍ ŠKODY

Článek 16

Vyčíslení škody

1. Členské státy zajistí, aby se v případě protiprávní kartelové dohody předpokládalo, že protiprávní jednání způsobilo škodu. Protiprávně jednající podnik má právo tuto domněnku vyvrátit.
2. Členské státy zajistí, aby důkazní břemeno, úroveň důkazů a uvedení skutečností, o něž se žaloba opírá, jež jsou nezbytné pro vyčíslení škody, prakticky neznemožňovaly či nepřiměřeně neztěžovaly uplatnění práva poškozené strany na náhradu škody. Členské státy stanoví, že soudům je udělena pravomoc výši škody odhadnout.

KAPITOLA VI

ŘEŠENÍ SPORŮ DOHODOU

Článek 17

Odkladný účinek řešení sporů dohodou

1. Členské státy zajistí, aby byl běh promlčecí lhůty pro podání žaloby o náhradu škody po dobu trvání procesu řešení sporu dohodou pozastaven. Pozastavení běhu promlčecí lhůty se použije pouze s ohledem na strany, které se podílejí nebo podílely na procesu řešení sporu dohodou.
2. Členské státy zajistí, aby vnitrostátní soudy, u nichž byla podána žaloba o náhradu škody, mohly přerušit řízení v případě, že se účastníci těchto řízení podílejí na

procesu řešení sporu dohodou s ohledem na nárok, jehož se toto řízení o náhradě škody týká.

Článek 18

Účinek narovnání dohodou v případě následných žalob o náhradu škody

1. Členské státy zajistí, aby po dosažení narovnání dohodou byl nárok poškozené strany usilující o narovnání snížen o podíl podniku, jenž se společně podílel na protiprávním jednání a usiloval o narovnání, na škodě, která byla poškozené straně způsobena protiprávním jednáním. Další účastníci protiprávního jednání neusilující o narovnání nemohou s ohledem na zbývajících nárok získat příspěvek od protiprávně jednajícího podniku usilujícího o narovnání. Pouze v případě, že další účastníci protiprávního jednání, kteří o narovnání neusilovali, nemohou zaplatit náhradu škody, která odpovídá zbývajícím nároku, lze podnik, který se společně s nimi podílel na protiprávním jednání a který usiluje o narovnání, považovat za odpovědný za zaplacení náhrady škody poškozené straně usilující o narovnání.
2. Při stanovení výše příspěvku každého podniku podílejícího se společně na protiprávním jednání vnitrostátní soudy náležitě zohlední případnou předchozí dohodu o narovnání, na níž se příslušný účastník protiprávního jednání podílel.

KAPITOLA VII

ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

Článek 19

Přezkum

Komise provede přezkum této směrnice a podá o něm zprávu Evropskému parlamentu a Radě do [...] [*bude vypočteno jako 5 let ode dne stanoveného jako lhůta pro provedení této směrnice.*]

Článek 20

Provedení

1. Členské státy uvedou v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí do [*bude vypočteno jako 2 roky ode dne přijetí této směrnice*]. Neprodleně sdělí Komisi jejich znění.
Tyto předpisy přijaté členskými státy musí obsahovat odkaz na tuto směrnici nebo musí být takový odkaz učiněn při jejich úředním vyhlášení. Způsob odkazu si stanoví členské státy.
2. Členské státy sdělí Komisi znění hlavních ustanovení vnitrostátních právních předpisů, které přijmou v oblasti působnosti této směrnice.

Článek 21

Vstup v platnost

Tato směrnice vstupuje v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v *Úředním věstníku Evropské unie*.

Článek 22

Určení

Tato směrnice je určena členskými státy.

Ve Štrasburku dne

Za Evropský parlament

Za Radu

LEGISLATIVNÍ FINANČNÍ VÝKAZ

Tento návrh nemá žádný dopad na rozpočet EU.